

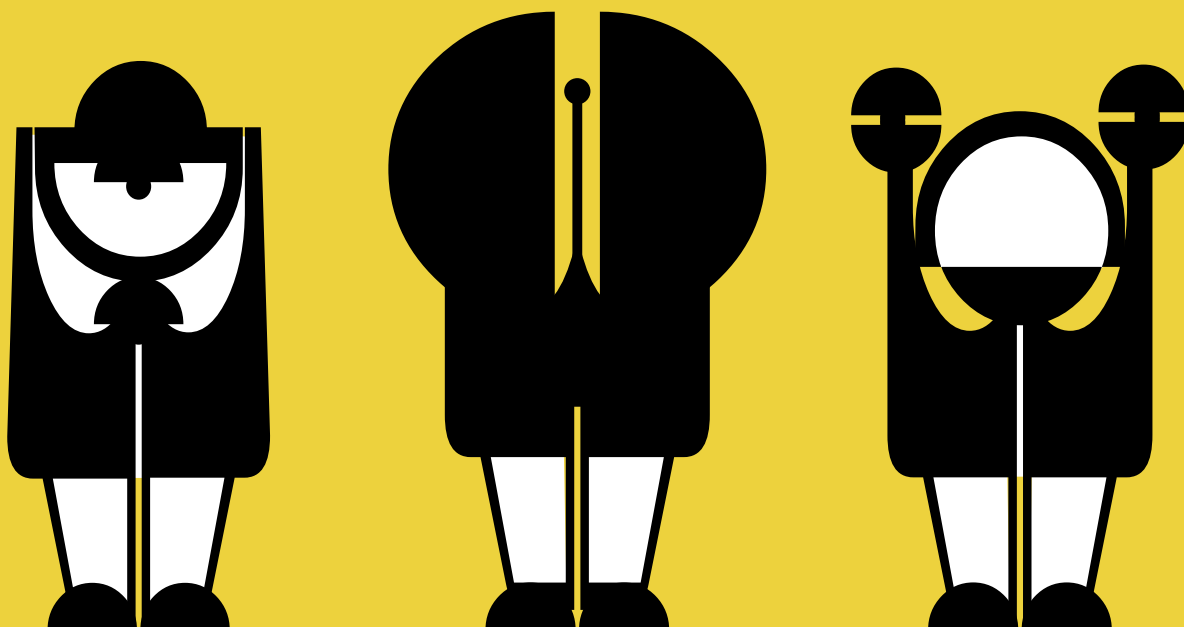
DF Revy

Videreudvikling af webbaserede undervisningsprogrammer – integration i virtuelle læringsmiljøer	4
Søgning via emnehierarki i bibliotek.dk – hvorfor nu det?	6
Emnebeskrivelse på Handelshøjskolens Bibliotek, CBS	10
Informationskompetence, biblioteksmedarbejdere og danske uddannelsesinstitutioner	13
Informationskompetence i politisk planlægning i Norden	14
Informationskompetence: en udfordring til undervisere	17
Vinterinternternat 2005 – de studerendes indtryk	20

Danmarks Forskningsbiblioteksforening – DF Revy 28. årgang nr. 3, april 2005

Tema: Informationskompetence

Redaktion

Naja Porsild (ansvarshavende)
Handelshøjskolens Bibliotek
Fuglesangs Allé 4
8210 Århus V
Tlf. 8948 6523
nap@asb.dk

Redaktionsudvalg

Adrian Price
Danmarks Veterinær- og Jordbrugsbibliotek
Tlf. 3528 2116
ap@kvl.dk

Anne Cathrine Trumpy
Danmarks Veterinær- og Jordbrugsbibliotek
Tlf. 3528 2147
act@kvl.dk

Bente Lope
Aalborg Universitetsbibliotek
Tlf. 9635 9360
bl@aub.aau.dk

Abonnement

Årsabonnement for ikke medlemmer 390 DKK
plus porto.

Meddelelser om adresseændring og andet der
vedrører ekspedition af DF-Revy, bedes rettet til:
DF's sekretariat
Hanne Dahl
Statsbiblioteket
Universitetsparken
8000 Århus C
Tlf. 8946 2207
Fax 8946 2220
df@statsbiblioteket.dk

Deadlines

Deadlines	Udkommer
DF Revy nr. 4, 6. april	17. - 20 maj
DF Revy nr. 5, 18. maj	27. - 30 juni
DF Revy nr. 6, 17. august	26. - 30 september

Manuskripter kan overføres elektronisk som fil
til redaktionens e-mailadresse eller afleveres på
diskette (Word)

Annoncer

1/1 side: 3300 kr.
1/2 side: 1800 kr.
Gentagelsesrabat 15%. Ved indrykning i en hel
årgang gives 25% rabat.
Priserne er excl. moms, foto-, layout- og
reproarbejde.

Alle henvendelser vedrørende annoncer bedes
rettet til redaktionen. (Se adresser ovenfor)

Grafisk design og fotos

Hreinn Gudlaugsson

Tryk

Elbo Grafisk A/S
Oplag: 1100
ISSN 0106-0503

NY REDAKTØR

Det er med stor glæde, at Danmarks Forskningsbiblioteksforenings bestyrelse byder Naja Porsild velkommen som ny redaktør for DF Revy. Vi skal ikke lægge skjul på, at det var med en vis bekymring for fremtiden, at vi måtte sige farvel til vores redaktør igennem de sidste 3 år – Kirsten Krogh Kruuse – men vi er overbeviste om, at vi med Naja har fået en kompetent og engageret ny styrmand for foreningens flagskib. Naja har mange års kendskab til og deltagelse i foreningens arbejde, bl.a. gennem virke

i Fjernlansgruppen og med opbygning af forænes hjemmesider. Vi ser frem til at drage nytte af Naja's ideer og gå-på-mod og vi er sikre på, at dette i kombination med redaktionsudvalgets fortsatte meget kompetente indsats vil bevare og videreudvikle DF-Revy's position som et af de førende biblioteksfaglige tidsskrifter i Norden.

Claus Vesterager Pedersen
Formand for Danmarks
Forskningsbiblioteksforening

- 4 Videreudvikling af webbaserede undervisningsprogrammer – integration i virtuelle læringsmiljøer
Af Niels Jørgen Blåbjerg
- 6 Søgning via emnehierarki i bibliotek.dk – hvorfor nu det?
Af Kirsten Larsen
- 10 Emnebeskrivelse på Handelshøjskolens Bibliotek, CBS
Af Anita Sørensen
- 13 Informationskompetence, biblioteksmedarbejdere og danske uddannelsesinstitutioner – good practice eksempler
Af Anne Cathrine Trumpy
- 14 Informationskompetence i politisk planlægning i Norden
Af Helli Skærbak
- 17 Informationskompetence: en udfordring til undervisere
Af Marianne Grützmeier
- 20 Vinterinternat 2005 – de studerendes indtryk
Af Kamma Kirk Sørensen, Mads Kromann-Larsen og Louise Thomsen

Fra Redaktionen

Fra den ny redaktør

DF Revy er et professionelt informationsmedie med nyhedsværdi og aktualitet som bærende elementer i dets indhold – et fagligt tidsskrift, der er lødigt uden at være kedeligt og spændende uden at være overfladisk. At fortsætte dette arbejde indebærer og forudsætter et tæt og kreativt samarbejde mellem redaktionsudvalg og grafiker. Som redaktør for DF Revy er det min primære opgave at varetage og videreføre de intentioner og udfordringer, der ligger heri. DF Revy er det vigtigste tidsskrift i Danmark til formidling af informationer om udvikling og tendenser inden for vores fag – og det skal det blive ved med at være.

Informationskompetence

'Information literacy' – den engelske betegnelse for begrebet Informationskompetence blev lanceret helt tilbage i 1974 i erkendelse af et øget behov for bedre brug og udnyttelse af de hastigt stigende informationsmængder på arbejdspladserne samt ønsket om bedre sammenhæng mellem information og viden.

Gennem 1980'erne spillede informationskompetence en stadig større rolle i planlægning af uddannelsesprogrammer på højere læreranstalter, hvilket fik afsmittende virkning på universitetsbibliotekerne. Det førte i 1990 til dannelsen af 'National forum on Information Literacy' på anbefalinger fra ALA's Presidential Committee on Information Literacy.

I oktober 1999 kom de første standarder indenfor området 'Information Literacy Competency Standards for Higher Education'¹ – som blev godkendt af 'Association of College and Research Libraries' (ACRL) d. 18. januar 2000.

Med informationsalderens store udfordringer og 30 år senere er det om muligt endnu mere essentielt for uddannelsesinstitutioner og -systemer at inkorporere informationskompetence i undervisningsplaner, pensum og læseplaner. Artiklerne i dette nr. handler om, hvordan man på danske forskningsbiblioteker tackler implementering af begrebet informationskompetence og det dermed følgende behov for øget samarbejde mellem fakultet, bibliotek og administration.

¹ www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/standards.pdf

Videreudvikling af webbaserede undervisningsprogrammer – integration i virtuelle læringsmiljøer

Af Niels Jørgen Blåbjerg

Aalborg Universitetsbiblioteks SWIM projekt blev afsluttet i 2004. I forbindelse med afrapporteringen var der en god anledning til at gøre status over resultater og muligheder for videreudvikling af SWIM konceptet. Perspektiverne i videreudvikling af konceptet var spændende, og det medførte en ansøgning til DEF, som har givet tilsagn om støtte til et nyt projekt.

Af Niels Jørgen Blåbjerg
Udviklingskonsulent, cand. oecon
Aalborg Universitetsbibliotek
njb@aub.aau.dk

SWIM projektets resultater

I afrapporteringen af SWIM projektet er der en oversigt over de forskellige resultater, der er opnået. Det er vanskeligt at fremhæve nogle resultater frem for andre, da de er komplementære og understøtter hinanden i anvendelse og udbredelse af konceptet. Vi har først og fremmest udviklet det multimediesystem, som danner basis for vores undervisningskoncept. Multimediesystemet består af to forskellige, men dog sammenhængende dele. Den ene del er rettet mod formidling og udvikling af en generel informationskompetence. For at skabe denne udvikling anvender vi en narrativ social simulation. Simulationen sætter gang i en refleksionsproces omkring valg af informationsstrategier, som opstår i forskellige faser af læreprocessen. Den anden del består af informationsmoduler, der mere specifikt retter sig mod de enkelte faser. Modulerne har til formål at guide den studerende gennem informationsprocessen ved at identificere den givne situation, anbefale strategier og valg af forskellige typer af information, samt mere specifikt at vejlede i brugen af informationsressourcer eller metoder, der går igen i informations søgeprocesser.

Undervisningskonceptet er igennem implementeringen blevet udbredt til den primære målgruppe, de studerende, samt til informationsvejledere og andre, som anvender det i undervisning. Der er udarbejdet en pædagogisk manual, som beskriver hele udviklingskonceptet og forskellige anvendelsesscenarier. I den

pædagogiske manual er undervisningskonceptet beskrevet i forskellige modeller, og der er nøje redegjort for de pædagogiske og didaktiske valg. Modellerne er primært rettet mod at integrere udvikling af informationskompetence i den studerendes læreprocesser.

Igennem udviklingsfasen er der opbygget et netværk af samarbejdspartnere. Efterfølgende i implementeringsfasen er netværket udbygget med en kreds af brugere. På den måde er SWIM blevet udbredt til både DEF-biblioteker, som oprindeligt var målgruppen, samt til bl.a. gymnasiebiblioteker, CVU'er og til udlandet, eksempelvis til Universitetsbiblioteket i Bergen og Chalmers Tekniska Högskola i Göteborg. Endvidere var projektet vært for en konference i maj 2003, hvor vi fik mulighed for at udvide netværket med en kapacitet som Carol C. Kuhlthau. Hendes teorier er en del af udgangspunktet for vores undervisningskoncept, og vi har efterfølgende udvidet samarbejdet med Kuhlthau.

Videreudvikling – Learning Objects Web

”Som hovedaktører i informationsformidlingen bør bibliotekerne se det som en vigtig opgave at gøre tilegnelsen af informationskompetence til den selvfølgelig del af dagsordenen.” (Greve, 2002)ⁱ På AUB er SWIM integreret i vores undervisningsmodeller. Det sker på forskellig måde i forhold til de enkelte studieretninger, men der er dog i de store linier tale om en model. AUB arbejder således i den

retning, som det strategiske mål ovenfor udpeger.

Derudover arbejder vi hen imod en tæt integration af informationskompetenceudvikling i studierne. Vi arbejder hen imod at skabe et tættere samarbejde med studier, hvor vi forsøger at koble SWIM sammen med eksempelvis metodekurser, hvor formålet er at understøtte læreprocessen på det givne tidspunkt i studieforløbet. I det samarbejde ønsker vi at skabe en fælles indsats sammen med studiernes undervisere, dels metodefagsundervisere og dels fagundervisere.

I vores nye projekt; ”Learning Objects Web” arbejder vi til dels med en videreudvikling af SWIM konceptet, således at det kan blive en platform for den studerende i den læreproces, som imperativt involverer en informations søgeproces. Platformen skal give den studerende et styringsredskab i læreprocessen, og til det formål vil vi udvikle en webapplikation, som er modulært opbygget af læringsobjekter. Det vil sige, at der i forskellige faser af læreprocessen skal kunne hentes forskellige læringsobjekter, eksempelvis dele af SWIM eller andre læringsobjekter, der kan være relevante i den givne situation.

For at skabe mulighed for at udbrede SWIM konceptet i en større grad er det intentionen i Learning Objects Web projektet, at vi vil producere en engelsk version. I den forbindelse vil det eksisterende produkt blive evalueret og vi vil samle erfaringer fra undervisning og feedback fra brugere. Konceptet vil på den måde

Med det nye udviklingsprojekt, ønsker vi ikke blot at sætte informationskompetence på dagsordenen, men håber at kunne skabe nye roller for bibliotekerne, hvor vi kan indgå som en naturlig partner i universiteternes eller andre undervisningsinstitutioners læringsmiljøer..

blive videreudviklet. Konsulenter i AUB's udviklingsteam står for udviklingen, som sker i tæt samarbejde med et internationalt netværk. Netværket består blandt andre af Carol Kuhlthau, Jannica Heinström og medarbejdere på Universitetsbiblioteket i Bergen, samt andre undervisningsinstitutioner, som har anvendt SWIM konceptet i undervisning.

Med det nye udviklingsprojekt, ønsker vi ikke blot at sætte informationskompetence på dagsordenen, men håber at kunne skabe nye roller for bibliotekerne, hvor vi kan indgå som en naturlig partner i universiteternes eller andre undervisningsinstitutioners læringsmiljøer. I denne forbindelse er det især i det virtuelle læringsmiljø, vi

vil udvide bibliotekernes tilstedeværelse. Lorcan Dempsey beskriver situationen således: "Increasingly the library needs to provide services into the user environment – it needs to be visible in course management systems, in university portals, and so on. Not everybody will come to the library or to the library portal."ⁱⁱ

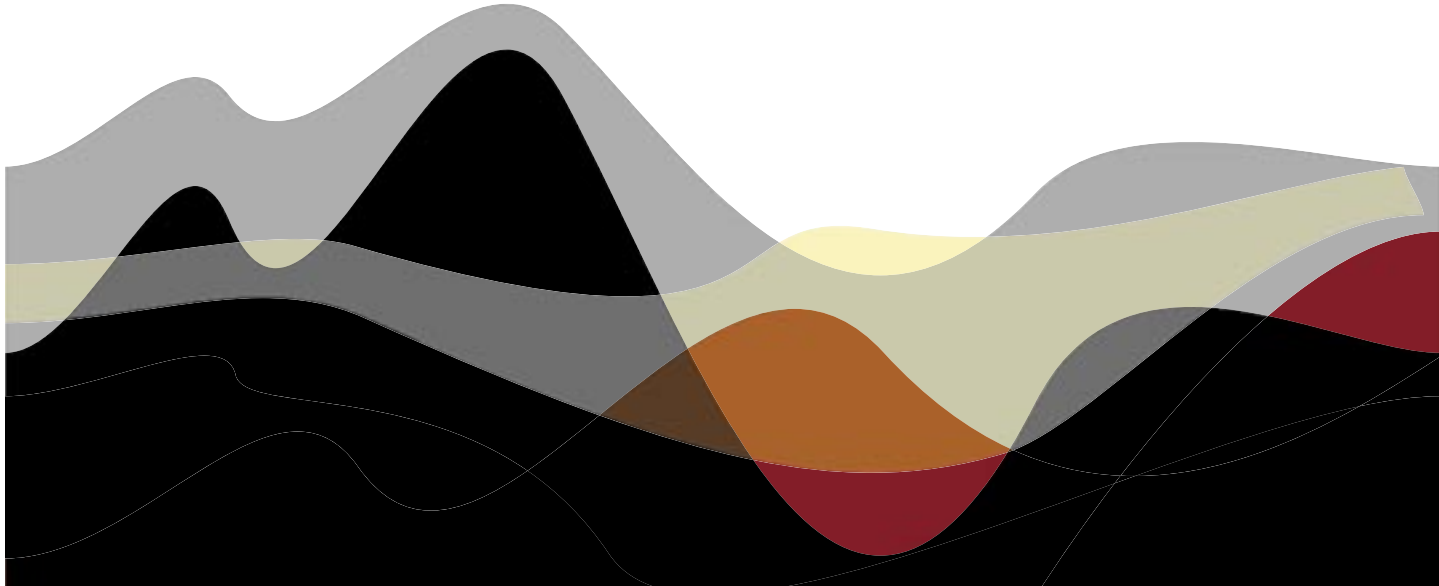
I Learning Objects Web projektet vil vi videreudvikle SWIM konceptet, og dermed nye produkter, som kan bringe biblioteket til brugeren, der hvor han eller hun er - fysisk eller virtuelt. Det er et af mange skridt der tages. Fælles for dem alle må være, at udviklingen sker med brugeren i fokus.

i Greve, Eli (2002). Informationskompetence – et spørgsmål om kvalitet. I DF-revy, 25, 3, 57-58.

ii Lorcan Dempsey, VP of Research and Chief Strategist, OCLC, "Libraries, digital libraries, and digital library research", www.ecdl2004.org/presentations/l-dempsey.ppt, Keynote presentation, European Conference on Digital Libraries 2004

Links

SWIM projektets hjemmeside: www.swiminfo.dk
SWIM multimediesystem: www.aub.aau.dk/portal/js_pane/forside/article/128

Vi har først og fremmest udviklet det multimediesystem, som danner basis for vores undervisningskoncept

Søgning via emnehierarki i bibliotek.dk – hvorfor nu det?

Af Kirsten Larsen

Artiklen er baseret på et oplæg på temadagen "Redskabs-gymnastik med emneord og klassifikation eller frit fald i Nettet?" på Vejle Bibliotek 27. januar 2005 arrangeret af DF's Forum for Registrering og giver en baggrund for udviklingen af en ny søgemåde i bibliotek.dk

Af Kirsten Larsen

Afdelingschef - afdelingen for bibliotek.dk og DanBib Netdivisionen Dansk Biblioteks-Center kl@dbc.dk

Baggrund for ideen om emnehierarki som søgeindgang

Søgemåderne i bibliotek.dk er i dag flere:

- Søgning, Artikelsøg og Musiksøg er alle baseret på en slags "formularsøg" – altså hvor man "hjælper" brugeren til at anføre om søgekriteriet nu er forfatter, titel eller...
- Slå op i register – mulighed for skanning i de tre vigtigste sætningsregistre
- Kommandosøg – kun for inkarnerede ccl-brugere

Dertil kommer diverse muligheder for videresøgning via links i posterne, Søg litteratur om..., Find titler der ligner.

Vi har arbejdet med at hjælpe brugerne af bibliotek.dk til bedre søgeresultater på en række områder – ikke alle er færdige:

Forbedring af match

Sortering

Litteratur om forfatteren

Noget der ligner

Simpel rangordning efter emne

Henvisning til Biblioteksvagten

Emnehierarki – i arbejde

Værkvisning – i arbejde

Best match – på planen for 2005

Mellemresultater vises – på planen for 2005

Fra bibliotek.dk's start har vi overvejet om der som alternativ til disse traditionelle søgemåder, også skulle være en "Yahoo-model" – altså et klikbart hierarki. Men en vis tøven for om det lod sig gøre på nationalt plan betød, at der ikke fra start blev tænkt i disse baner.

I 2003 fik DBC henvendelser fra flere biblioteker/bibliotekssystemer angående emnehierarkier. Emnehierarkier til slutbrugere var på vej i flere systemer og deraf fulgte naturligt nok overvejelser, om der virkelig skulle laves flere forskellige almene emnehierarkier i Danmark.

Fra medio 2003 til medio 2004 har der været drøftelser og høringer fra Biblioteksstyrelsen om relevansen af et "nationalt emnehierarki" til slutbrugere af bibliotek.dk – og til brug i lokale kataloger og evt. netguides. Her gengives nogle udpluk fra høringsmaterialet (link til det samlede materiale ses til slut i artiklen):

"Skabelsen af et brugervenligt nutidigt verbalt hierarki er en stor opgave. Vedligeholdelsen er også en større opgave. Det vil være venligt over for de brugere, der bruger flere biblioteker, at danske biblioteker bruger samme hierarki – og det vil være rationelt kun at udvikle det én gang."

Hvorfor skal vi have det? – er Google og klassifikation ikke nok?

Google-modellen

Søgemaskiner som Google og kataloger som bibliotek.dk er gode til de bevidste og præcise forespørgsler - det er sværere, når man ikke har en præcis søgeformulering.

Klassifikation

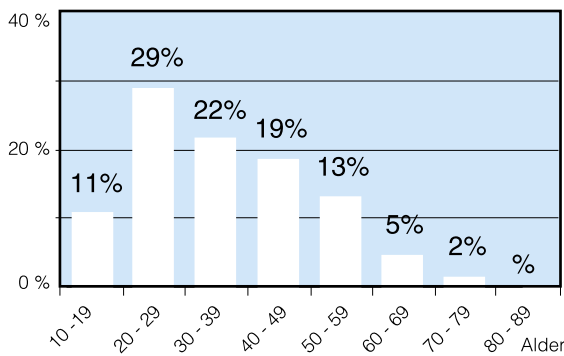
Klassifikation som fx dk5 giver en ordning af verdensbilledet og i princippet er det en sådan ordning, der er behov for. Men da klassifikation som oftest også danner baggrund for opstilling, vil der typisk være en stor træghed i udvikling af dette verdensbillede. Det kan aktuelt illustreres ved, at den verbaliserede udgave af dk5's øverste niveau ikke indeholder ord som fx: edb, internet, web, teknologi – eller sundhed, sygdom. Hvordan finder brugeren ud af, hvor han skal klikke – og hvor mange forgæves klik skal han igennem, inden han rammer rigtigt?

Klik på en hovedgruppe for at udfolde hierarkiet

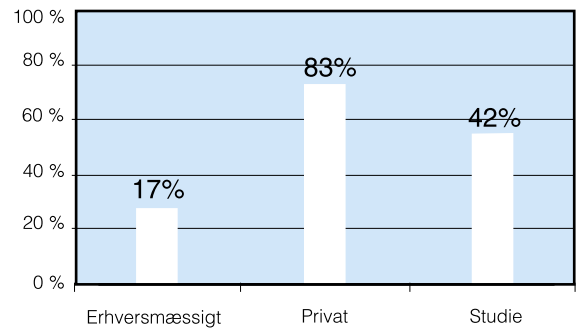
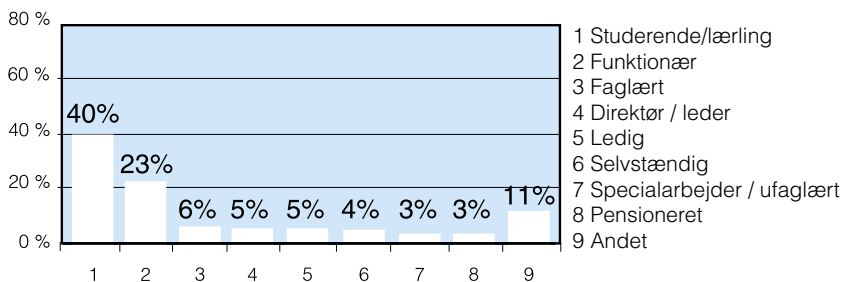
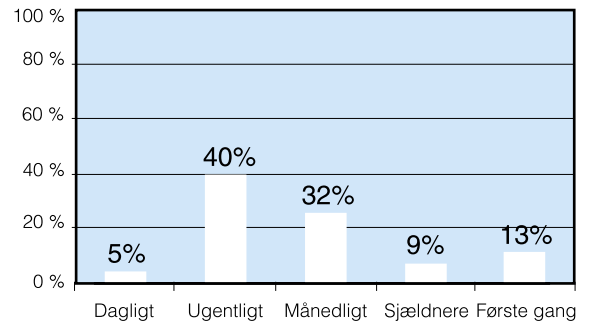
00-07 Værker af almindeligt og blandet indhold
10-19 Filosofi. Psykologi. Videnskab og forskning
20-29 Religion
30-39 Ssmfundsvidenskab. Pædagogik. Folkekultur
40-49 Geografi og rejser. Lokalhistorie i alm.
50-59 Naturvidenskab og matematik
60-69 Praktiske fag
70-79 Kunst. Teater. Film. MUsik. Spil. Idræt
80-89 Litteratur. Sprog
90-99 Historie

Emneguiden

Emneguiden med verbale, klikbare hierarkier kan hjælpe den bruger, som ikke har et præcist søgeord, eller den der har et alt for generelt begreb. Det kaldes populært Yahoo-modellen, men Yahoo har ændret sig en del. På fx www.dmoz.com kan ses et standardeksempel på et

Graf 1: Aldersfordeling**Graf 2: Ærinde**

- i hvilket ærinde besøgte du hjemmesiden?

Graf 3: Beskæftigelse**Graf 4: Besøgsfrekvens**

universelt emnehierarki. Emnehierarkier kan ændres løbende, uden at opstillingen af materialerne ændres og de behøver ikke stile mod at dække ethvert emne.”

Formål med projektet Emnehierarki

At skabe et dansk verbalt emnehierarki til indgang primært til bibliografiske poster (sekundært også til andre typer data fx netguider) til den almindelige danske borger – brugere af bibliotek.dk, af emneguider, af lokale bibliotekssystemer. Det skal emnemæssigt være universelt. Der er ikke tale om et hierarki, som dækker ethvert emne, men et hierarki som kan hjælpe en del af de brugere, der har vanskeligt ved at finde det de leder efter ved menu- eller kommandosøgning. Det udarbejdes i første omgang til bibliotek.dk, men tilrettelægges så import til lokale kataloger og andre egnede fælles-biblioteksprodukter er mulige.

Hvem kan bruge det og hvordan?

Den målgruppe emnehierarkiet skabes til er bibliotek.dk's brugere. De er defineret som danske biblioteksbrugere fra 13 år og opefter. Studerende er formentlig den største enkelt-gruppe af brugere, men hierarkiet skal ikke først og fremmest tilgodese deres behov, som i hvert fald nogle gange er at finde konkrete titler. Emnehierarkiet skal tilgodese søgebehov, som ikke er så

præcise, at de nuværende søgemetoder kan bruges. Det handler altså IKKE om, at den studerende kan finde sine referencer via emnehierarkiet, men om at en bruger, som IKKE har en præcis titel at lede efter, får en alternativ søgemåde.

I høringssvarene var der to hovedtendenser:

- tilslutning til ideen (især fra folkebiblioteker)
- modstand eller tøven over for ideen (især fra forskningsbiblioteker)

Biblioteksstyrelsen besluttede efter anden høringsrunde og flere drøftelser, at projektet skulle gennemføres – men med understregning af at det ikke kunne eller skulle tilgodese alle behov, men primært den ”almindelige brugers” behov for at finde materiale om emner, hvor brugeren IKKE har en klar fornemmelse af emnets terminologi eller struktur. Eller helt elementært: Til brugeren der ikke kan stave til det de søger – eller huske hvad det nu er, det hedder.

Et par citater fra brugerkommentarer til bibliotek.dk:

..”ville være rart med en struktureret emneindgang som supplement til søgemaskinen”

..”maskinen har svært ved at finde frem til bøger, hvis den ikke lige får de søgeord, den helst vil have”

Emnehierarkiets formål er at tilgodese:

- det mudrede informationsbehov
- behovet for overblikslitteratur
- for at finde nogle få gode titler
- hjælp når man ikke kan stave
- mulighed for inspiration

Udviklingsplan for emnehierarki

I 2004 blev selve hierarkiet udviklet (ordhierarki med tilhørende søgestreng) – i 2005 udvikles brugergrænseflade, driftsrutiner til eksport af emnehierarki til bibliotekssystemer og andre interesserede, samt opdatering af emnehierarkiet.

Vi har måtte basere os på eksisterende data – der er ikke råd til ekstra indeksering. DBC/folkebiblioteksdata bliver kernen - fordi der er en vis ensartethed - fordi det er et overskueligt sted at starte – og fordi forskningsbibliotekerne har været tvivlende/afvisende over for anvendeligheden dér. Hierarkiet skal være universelt, men ikke abstrakt. Sprogbrugen skal være nutidig, men ikke poppet. Vi er endt med 13 hovedgrupper – og i alt omkring 2000 ”emner”.

De søgninger, der ligger bag emnehierarkiets ord, kombinerer klassifikation, emneord, titler og (lidt) fritekst. Der er hovedfokus på at finde danske, centrale materialer – ikke ”alt materiale om”.

Indeksørernes erfaringer, kan vi alle lære af:

- kender man 5 søgekoder, kan man lave gode emnesøgninger og finde den centrale danske litteratur: ok, dk, em, ke, df
- hyppigst er en kombination af en klassifikationskode og en emnekode (titel - sjældnere fritekst)

Nogle eksempler fra hierarkiet

Naturkatastrofer

ok=55? og (naturkatastrofe? eller katastrofe? eller stormflod? eller tørke? eller vulkanudbrud? eller jordskælv? eller tsunami? eller flodbølge?)

Spam og firewall

ok=(19.639 eller 19.625 eller 62.38) og internet? og ((spam* eller firewall) eller em=*sikkerhed)

Indretning – badeværelser

em=badeværelser og ?indretning og dk=64?

Afrikas selvstændighed

(em=afrika eller dk=(98.3 eller 98.4?)) og (selvstændighed eller uafhængighed eller afkolonisering)

Udviklingshjælp til Afrika

(afrika? og dk=(32.72 eller 33.26:2)) eller (dk=(98.3 eller 98.4?)) og (ulandsbistand eller u-landsbistand))

Hvem er bibliotek.dk-brugerne?

Det er nok rimeligt med et kort overblik over, hvem der bruger bibliotek.dk. Målgruppen er defineret som borgere fra 13 år og opefter, men brugerne tegner sig ifølge den nyeste undersøgelse (oktober 2004) sådan her:

- 62% er under 40 år, en rimelig ung brugergruppe.
- 42% bruger sitet i studieøjemed
- 83% i privat (man kunne naturligvis angive mere end ét formål)
- 40% af brugerne er studerende.
- 45% kommer mindst en gang ugentligt.

Samtidig stiger brugen hele tiden, så selvom der altså er rigtig mange ”faste kunder”, er der også hele tiden nye.

Hvad kan vi så bruge den viden til? Ja, blandt andet en erkendelse af at de studerende er en vigtig brugergruppe, selvom den fra bibliotek.dk's start ikke var defineret som en særlig vigtig målgruppe. Målgruppen er stadig vældig bred og formålene mange. Nogle brugere kommer på bibliotek.dk vældig ofte – men der er også hele tiden mange helt nye brugere. Vi kan altså

ikke definere bestemte forudsætninger som givet.

Hvordan søger bibliotek.dk-brugerne?

En meget stor del af brugen ser ud til at gå efter helt konkrete titler. Selvom brugere er rigtig glade for ”Google-modellen” med én søgeboks, har vi ikke valgt den på bibliotek.dk. (Der findes en fritekstboks, men det er ikke det eneste på søgesiderne). Vi kan ikke rankere posterne, som Google med et vist held kan, med de ”mest relevante” først. Selvom PageRank også blev problematiseret på temadagen, er der næppe tvivl om at til mange søgeformål virker Googles ranking brugbar for mange brugere. Derfor forsøger vi at ”tvinge oplysninger ud af brugerne” ved menu-søgningsbokse. Og det virker! En hurtig logfilanalyse af en dag i december (godt 20.000 søgninger) giver dette resultat:

Fritekst	07%
Forfattersøgning (boks og kommando)	34%
Videresøgning (link) på forfatter	5%
Titelsøgning	20%
Emnesøgning (boks og kommando)	11%
Videresøgning (link og ”Litteratur om..”) på emne	15%
Resten (hver enkelt max 2 %) i alt	8%

Brugerne kan altså godt ”overtales” til at bruge ”præfabrikerede søgninger” og ”søgekoder”, hvis det blot serveres lidt enkelt – og virker. Jeg tror ikke at det holdt, hvis brugerne syntes at fritekstsøgninger gav dem et bedre resultat end at bruge bokse, link, titler der ligner osv. Denne hurtige analyse giver altså et vist belæg for, at de også vil bruge emnehierarkiet, når og hvis det er relevant for dem.

Hvordan skal emnehierarkiet præsenteres?

Det bliver næste opgave i forbindelse med ny brugergrænseflade til

bibliotek.dk. Det er vigtigt, at få præsenteret de to søgemåder – den nuværende og emnehierarkiet – på den rette måde, så man vælger det relevante i forhold til søgebehovet. De to nuværende implementører af et dansk emnehierarki (DDE-Libra og Integra) gør ikke rigtig noget for at forklare, hvornår man bruger hvad – det er heller ikke let at forklare brugerne, som erfaringsmæssigt jo ikke bruger meget mere end et splitsekund før de handler. Ar-

bejdet med ny brugergrænseflade kommer til at vare det meste af 2005.

Eksport af emnehierarkiet

Projektet omfatter også at emnehierarkiet, skal kunne eksporteres – til biblioteker, bibliotekssystemer eller netguider. Der er lavet et xml-baseret eksportformat (i samarbejde med systemleverandørerne), og samtidig med at emnehierarkiet i bibliotek.dk sættes i søen (til efteråret), vil man kunne abonnere på emnehierarkiet (kun betaling af håndteringsomkostninger – og da det bliver en fil på DBCs posthus, bliver det en mindre sag).

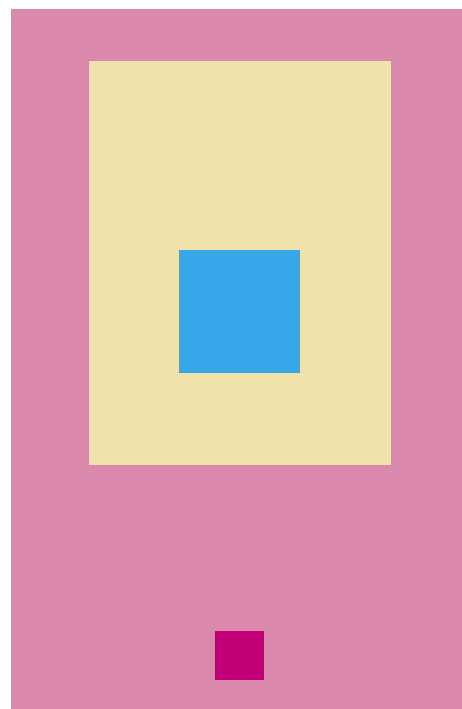
Hvad så med de proffe?

I forbindelse med undersøgelse af bibliotek.dk-brugernes søgeadfærd, har jeg også kigget på hvordan der søges i DanBib via netpunkt. Det var faktisk så ”interessant”,

at jeg vender tilbage til dette emne i en senere artikel!

Høringsmateriale om emnehierarki på BS's hjemmeside: www.bs.dk

Brugerundersøgelse fra 2004 på BS's hjemmeside: www.bs.dk

Vælg

- den rigtige service.

EBSCO Information Services kan håndtere det hele – trykte og elektroniske tidsskrifter og databaser. Vi tilbyder meget af det indhold og ydelser, som Jeres brugere behøver, og kan tilbyde Jer ekstraordinær service, uanset om I bestiller til ét bibliotek eller til en større gruppe.

Og når Jeres behov ændrer sig, ændrer vi os i takt med disse. I vil altid have masser af muligheder.

**Vælg den rigtige service.
EBSCO Information Services.**

EBSCO
INFORMATION SERVICES

CUSTOMER FOCUSED CONTENT DRIVEN

www.ebsco.com

Emnebeskrivelse på Handelshøjskolens Bibliotek, CBS

Et eksempel på et bibliotek, der vægter emnebeskrivelsen højt. Hvordan gribes emnebehandlingen an og hvad er tankerne bag?

Af Anita Sørensen

Handelshøjskolens Bibliotek skal understøtte undervisning og forskning på Copenhagen Business School. En af de vigtigste opgaver er at lede brugerne frem til den information, som vi giver adgang til. Denne opgave har flere sider. Der skal være en teknisk adgangsløsning, et godt brugerinterface og biblioteket skal understøtte muligheden for at udvælge informationerne.

Anita Sørensen

Forskningsbibliotekar, cand.polit.CBS
as.lib@cbs.dk

En af de muligheder for at søge og vælge informationer, som vi tilbyder vores brugere, er vores katalog. Her registrerer vi de materialer, som vi giver adgang til og vi understøtter på forskellig måde en udvælgelse af materialer ud fra den enkelte brugers informationsbehov.

Alle de data, som vi lægger ind i vores katalog, er på hver deres måde med til at understøtte brugen af katalogen til informationsøgning og informationsformidling, men specielt med emnebeskrivelsen understøtter vi søgning på og valg af materialer.

1 Emnebeskrivelse og emnedatasystem på HB

Som hovedregel får bibliografiske poster i bibliotekets katalog danske emneord¹. Der bruges både kontrollerede og ukontrollerede emneord. Valg af emneord og inddatering foretages, når materialerne er modtaget, dvs når vi har materialet foran os enten i trykt eller elektronisk form.

Vi har brugt danske emneord siden 1989 dvs. stort set fra vi fik OPAC. Indtil 1997 emnebeskrev vi både med klassifikation og med emneord. I dag bruges kun emneord. Indtil 1997 var opbygningen af vores emnedatasystem sådan, at vi havde udklassifikation og til hver klassifikationsgruppe havde vi knyttet et eller flere emneord i en flad struktur. I 1997 lavede vi vores egen emnedatasystem i form af en tesaurus. Vores oprindelige UDK-system kan stadig anes som grundstrukturen.

For hvert dansk emneord er der en post med over- og underbegreber, synonymer, engelske emneord og "se også" henvisninger. Derudover er der en placeringsangivelse, som vi bruger ved fysiske materialer, der skal opstilles i biblioteket.

Eksempel på emneordspost:

EMNEORD
SYNONYM

ENGELSK EMNEORD
PLACERING
OVERORDNET EMNEORD
UNDERORDNET EMNEORD

SE OGSÅ

Videnledelse
Vidensledelse
Videnmanagement
Vidensstyring
Videnstyring
Knowledge management
442
Viden
Videncentre
Videndeling
Videnledelsessystemer
Videnoverførsel
Videnregnskaber
Videnskabelse
Intellektuel kapital
Vidensintensive virksomheder

emnedatasystem må udfoldes tilsvarende.² Som udgangspunkt følger vi reglerne for konstruktion af tesauri:

- tællelige ting : ubestemt flertal
- kun en ting : bestemt ental
- abstrakte ting : ubestemt ental

Emnedatasystemet indeholder 6.045 emneord og 970 placeringsangivelser.

Vores emnedatasystem er universelt, men de enkelte faglige områder er udfoldet i meget forskelligt omfang bestemt af den faglige dybde, som vi skal dække ved emnebeskrivelsen. Undervisning og specielt forskning på Copenhagen Business School er fagligt meget udfoldet, måske mere end de fleste forbinder med en Business School, hvilket betyder, at vores

Identiske ord i forskellige fagområder adskilles ved, at der bruges to ord med bindestreg imellem, hvor sidste ord angiver fagområde eller vi forsøger at undgå problemet ved anden formulering.

- 1 EMNEORD: Leasing-skat
- 2 EMNEORD: Leasing-jura
- 3 EMNEORD: Finansiell leasing
- 4 EMNEORD: Leasing

2 Hvad vil vi opnå ved at fokusere på emnebeskrivelsen

Vi har en formuleret målsætning for emnedatasystemet og nogle grundlæggende principper for emneordene. Som målsætning er formuleret, at:

”Bibliotekets emnedatasystemet skal være et let forståeligt og **let anvendeligt redskab for lånerne til at søge og lokalisere bibliotekets litteratur efter emne.**”³

Som grundlæggende princip er formuleret, at emnedatasystemet:

”...så vidt muligt skal opfange de ord, som låneren **naturligt** anvender i emnesøgning og at det umiddelbart skal gøre låneren opmærksom på **beslægtede** emneord, som kunne være relevante i den pågældende emnesøgning”⁴

Dette er meget ambitiøse mål og principper.

3 Opnår vi det, vi vil

Her kan svares enten ja, nej eller et noget langtrukket tja.

Vi klarer os for det meste pænt i alle brugerundersøgelserne, men det er jo sjældent emnebeskrivelsen og emnesøgningsbetingelserne, der bliver kommenteret på. Lidt er der dog at hente fra forskellige undersøgelser.

Der er de sidste 10 år blevet lavet 2 logningsundersøgelser, bibliotekarstuderende har lavet fokusinterview, der er i DEF-regi lavet en usability test, hvor vores brugerinterface til emnesøgning blev vurderet og vi foretager løbende brugertilfredshedsundersøgelser.

Noget af det mest lærerige, som jeg har været med til var, da vi fik et par grupper af studerende, der skulle starte et projekt, til at lave søgninger, samtidig med at de kommenterede, hvad de gjorde: Guleroden for dem var, at vi havde lovet at lave en god søgning for dem bagefter. Resultatet kan enten betragtes som en cado til os som professionelle søgere eller som en konstatering af, at emnesøgningsbetingelserne i katalogen langt fra er gode.

Ud over disse fakta, så har vi som ansatte vores vurderinger af, hvor gode resultater, der kommer af søgningerne. Vi vil ofte stille nogle andre krav til søgningerne end vores brugere. Egentlig synes jeg, at brugerne for det meste har meget beskedne krav. Jeg mener ikke, at man kan sige, at de er glade, bare de får noget, men snarere at toppen af isbjerget er også godt. Det er et dilemma, at vi på den ene side ikke kan og ikke skal lave vores brugere

om til bibliotekarer, og på den anden side at vi så skal give dem nogle relevante søgebetingselser.

3.1 Principperne om naturligt anvendte ord og opmærksomhed på beslægtede emneord.

Kravet om at emneordene skal være naturligt anvendte ord, giver anledning til overvejelser.

- Hvornår skal et ord være et emneord?
- Hvornår skal det være et synonym?
- Hvornår skal det bare være et frit emneord?

Hvor stringente skal vi være overfor de enkelte fagområders begrebsverden?

Med vores emnedatasystem skal vi dække en meget bred vifte af fagområder. Ved valg af hvilke ord, der skal være emneord, kommer vi ud i nogle afvejsninger som gør, at hensynet til helheden ofte går foran kravet om naturligt anvendte ord. Det er efter min mening ikke tilfældigt, at mange tesauri er ret snævre i det fagområde, som de dækker.

Emnedatasystemet har 6.045 emneord og ca. 3 gange så mange synonymer. Det betyder, at hvis man søger i emnedatabasen, så er der ret gode muligheder for at finde relevante søgeord. Hvis man søger i emnedatabasen, så er det også nemt at finde beslægtede emneord.

Bemærk her ordet ”hvis”. Det er nemlig ikke nok at have et emnedatasystem, der er også nødvendig at understøtte bruger-

nes anvendelse af dette system. Vores emnedatabase ligger tilgængelig for brugerne. Her kan de søge efter emneord dvs. de kan søge efter ord til brug ved søgning i katalogen. Hvis vi har dette ord som emneord, synonym eller engelske ord, så finder de en emneordspost. Herfra kan de søge videre i katalogen på enten emneordet, de overordnede emneord eller de underordnede emneord, men de kan ikke søge rundt i emnedatasystemet.

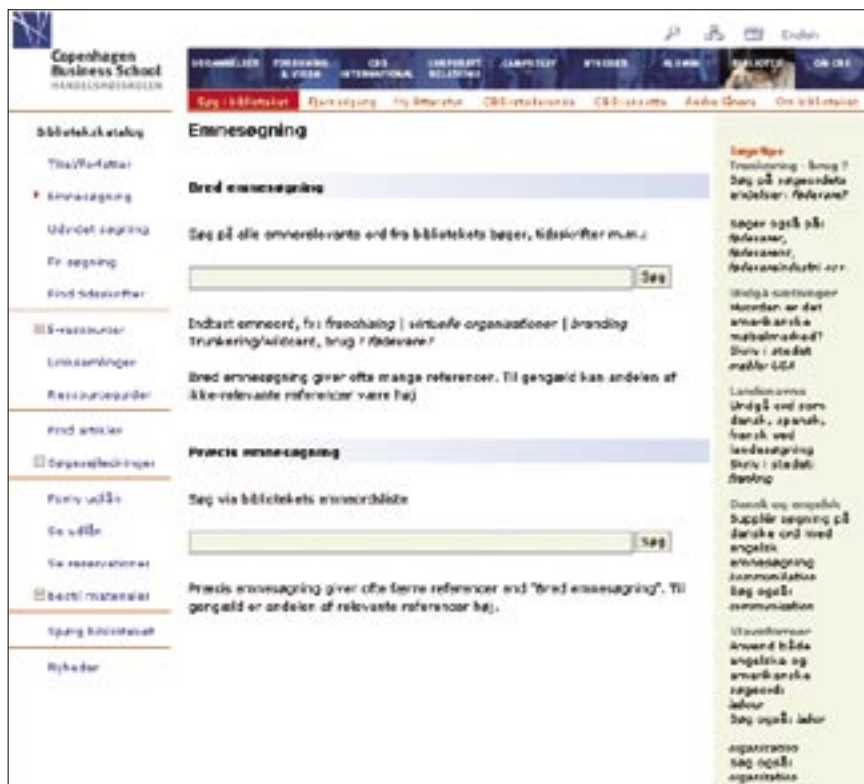
Let tøvende vil jeg konkludere, at principperne er opfyldt.

3.2 Målene om et let forståeligt og let anvendeligt redskab og at brugerne skal kunne verificere, søge og lokalisere bibliotekets litteratur efter emne

Indtil sidste sommer havde vi i vores søgebillede én indgang til emnesøgning. Søgningen foregik i både emnedatabasen og katalogen. Gav søgningen fund i emnedatabasen, så blev disse poster vist først. En løsning, der i princippet understøtter brugen af emneord, men der var det problem, at nogle af vores ”hit-ord” indgik i 50-60 emneordsposter med management som topscorer med 149 poster.

Indtil sidste sommer kunne man ikke søge alene i emneordsbasen, hvilket var en mulighed som specielt vores sproglige fakultet ønskede at få.

I dag er der i søgebilledet (figur 1) mulighed for at vælge emnesøgning. Under emnesøgning er der 2 indgange, Bred em-

Figur 1: Skærbillede fra <http://hermescat.lib.cbs.dk/is/emne/>

nesøgning og Præcis emnesøgning. Denne søgeside har været igennem en usability test og har fået en sønderlømmende kritik.⁵

Ser man på billedet, så kan man sige, ”Tag lige og læs teksten. Der står jo, hvad der søges i” og der mangler bestemt ikke søgetips. Men helt ærligt, det går ikke. Vores brugere kan ganske enkelt ikke gennemskue denne skelnen mellem bred og præcis emnesøgning. Jeg er personligt ikke i tvivl om, at vi undergraver arbejdet med emnesøgning med dette søgebillede. Vi har søgt at løse nogle problemer, men skabt nogle andre.

3.3: Hvad dækker ”Bred emnesøgning” og ”Præcis emnesøgning”

Bred emnesøgning er en keyword søgning. Der søges i alle relevante ord i posterne på bibliotekets bøger, tidsskrifter m.m. Der søges på:

kontrollerede emneord
ukontrollerede emneord

titel
abstrakt

danske emneord fra importerede poster
engelske emneord fra importerede poster

Bruges bred emnesøgning, vil der ofte findes mange poster - i mange situationer for mange og for upræcise. Fundene vil kun undtagelsesvis ske på emneord, og ved søgningen kan der ikke drages fordel af det system af synonymer, engelske ord, over- og underbegreber, som vi har i vores emnedatasystem.

Præcis emnesøgning er en søgning i emnedatasystemet. Der søges på både: emneord, synonymer og engelske ord. Når et relevant emneord er fundet, så kan der søges videre i katalogen. Denne søgning giver færre, men mere præcise fund.

Præcis emnesøgning understøtter brugen af emnebeskrivelsen i posterne, men bruges denne indgang, så mister man ”sprællet” / de alternative indgange, som vi beriger vores poster med ukontrollerede emneord.

3.4: Eksempel på oplysninger i bibliografisk post.

I vores poster vises emneordene, således at brugerne kan bruge dem til at vurdere relevansen af de materialer, som er fundet frem ved søgningen. Det er også muligt at klikke på emneord og ad den vej søge videre på ét emneord.

3.5 Opfyldes målsætningen

Målet med emnedatasystemet er at det skal være et let forståeligt og let anvende-

TITEL	Complex Knowledge -Studies in Organizational Epistemology-
FORFATTER	Haridimos Tsoukas
PUBL.DATA	Oxford University Press, Oxford 2005, 414 s.
EMNEORD	Viden; Organisationer; Komplexitet; Videnledelse; tavs viden; Virksomhedens strategi; Videnbaseret teori
PLACERING	Økonomisk Bibliotek – Bogsamling: 442 tso kælderen Indholdsfortegnelse og abstract

ligt redskab. Det er muligt at søge litteratur efter emne, men let forståeligt og let anvendeligt er det altså ikke. Spørgsmålet er, hvad gør vi så?

4 Emnebehandling i fremtiden på HBK

Afsættet til mine overvejelser om fremtiden vil jeg tage i 3 udsagn, som jeg har valgt ud fra dels et fokusinterview med en af bibliotekets ansatte og dels fra vores brugerundersøgelse nov. 2004.

Fokusinterview – professionel bruger:⁶

”Som professionelt værktøj for mig, så er det [HERMES] rimeligt uvurderligt. Det er rigtigt godt, og det er det også for de studerende, men problemet er bare, at det er svært at gennemskue”

”Biblioteket har... adgang til 95% af den information, som de studerende ønsker sig, men de finder måske 5% af det.”

Kommentar fra studerende – brugerundersøgelse nov. 2004:⁷

”Søgemaskinen er ikke så god, som den kunne være. Ofte skal man søge flere gange og bruge mange forskellige søgeord for at blive dækket ind og se alle bøger indenfor et specifikt område.”

Denne kommentar peger på en af den verbale emnesøgnings største problemer. Jo mere udfoldet emnedatasystemet er, jo flere ord skal man søge på for at sikre sig, at man er dækket ind. Dette gælder også os som professionelle brugere. Som gråhåret professionel bruger drømmer jeg ofte om klassifikationens og trunkeringens lyksalige tid.

Disse kommentarer underbygger min vurdering af, at HBK:

- har et rigtigt godt katalog for de professionelle brugere; katalogapparatet er i orden
- har et godt materialevalg
- understøtter emnesøgning meget dårligt; verbal søgemulighed ikke løsning i sig selv

Da de professionelle brugere har et godt arbejdsredskab, så kunne man jo vælge at fokusere på mere personlig betjening. Dette

mener jeg er en umulighed. Biblioteket har o.60 ansatte og vi skal betjene o.15.000 studerende og o.1.000 lærere og forskere.

4.1 Personificeret massebetjening

Det er IT, der skal på banen. Vi skal ikke gøre vores brugere til professionelle brugere, men vi skal bruge vores professionelle viden til via IT løsninger at understøtte vores brugeres informationsøgning. Vi skal gøre det vel vidende, at verbale emneord siger noget om materialernes indhold, men der er brug for noget mere. Det kan være at samle materialerne i nogle grupper, at tilbyde at brede søgningen ud eller at tilbyde mulighed for præciseringer eller det kan være at lave nogle emneindgange eller faglige indgange, hvor der ligger nogle komplicerede søgninger bag.

I punktform vil det være:

- arbejde med udformningen af brugergrænsefladen
- udvikle tesaurusfunktionen i søgesammenhænge
- udvikle bruger – system dialog a la mente du..., vil du også...
- semester, fag eller opgave indgange

Handelshøjskolens Bibliotek har netop indgået aftale om at implementere Book-IT som nyt bibliotekssystem. Der er i den forbindelse udpeget 6 hovedområder for udviklingsarbejde. En af dem er udvikling af tesaurus. For en gang skyld er jeg optimistisk. **Jeg tror på, at vi om få år har nogle meget bedre servicetilbud til vores brugere, når de skal finde og udvælge materialer.**

Noter

1 : Biblioteket giver adgang til elektroniske bøger i systemet ebrary. Posterne er lagt ind i katalogen, men har ikke danske emneord.

2 : Prøv at se navnene på fakulteter, institutter og centre på CBS's hjemmeside http://www.cbs.dk/forskning_viden/fakulteter_institutter_centre

3 : ”Emnedatasystemet ved Handelshøjskolens Bibliotek” version 00-02 s.2 (min fremhævning)

4 : ”Emnedatasystemet ved Handelshøjskolens Bibliotek” version 00-02 s.4 (min fremhævning)

5 : ”Det brugervenlige forskningsbibliotek. Midtvejsrapport for HBK” s.14 UNI*C September 2004

6 : ”Emneordssystemet på CBS” s.26 (Erhvervsrelateret projekt Eva Schäfer og Mette Koch Larsen efteråret 2004)

7 : ”Brugerundersøgelse 2004” Bilag 8

Informationskompetence, biblioteksmedarbejdere og danske uddannelsesinstitutioner – good practice eksempler

Af Anne Cathrine Trumpy

Bibliotekskonsulent. Bibliotekar, KVL.

act@kvl.dk

DF's Forum for Brugeruddannelse arrangerede i efteråret 2004 en heldags rundbordskonference. Rundbordskonferencens formål var at sætte fokus på danske good practice eksempler, hvor biblioteksmedarbejdere og uddannelsesinstitutioner samarbejder omkring udvikling af de studerendes og underviserens informationskompetencer.

I Bibliotekspressen¹ kunne vi læse at DF og BF er gået sammen om at sætte fokus på, hvordan forskningsbibliotekerne bliver mere synlige i den offentlige debat.

I tråd med dette initiativ og med støtte fra DF arrangerede DF's Forum for Brugeruddannelse i efteråret 2004 en heldags rundbordskonference. Rundbordskonferencens formål var at sætte fokus på danske good practice eksempler, hvor biblioteksmedarbejdere og uddannelsesinstitutioner samarbejder omkring udvikling af de studerendes og underviserens informationskompetencer. Denne artikel er ikke et referat af rundbordskonferencen, det er en smagsprøve på outputtet og en udveksling af forumets erfaringer med arrangementet.

Forumets bestyrelse havde inviteret forskningsbibliotekarer, bibliotekarer, biblioteksledere, studerende, undervisere og undervisningsansvarlige fra 5 danske uddannelsesinstitutioner (SDU, DFU, KU, CVU Midt-vest og CVU Vita)², hvor man med succes har samarbejdet med om integration af bibliotekets ydelser og faglige viden i undervisningen. 11 personer var sat i stævne til en rundbordskonference den 5. november på Det Kongelige Bibliotek. Her blev deltagerne blandt andet stillet spørgsmålene:

- Hvad er baggrunden for jeres samarbejde?
- Hvilken synergieffekt har I opnået?
- Ligger der en værdiforøgelse for de studerende og for underviserne/vejlederne i samarbejdet?

Bibliotekernes kernekompetencer – evnen til at navigere i informationskaos, kildekritik, viden om databaser m.v. får større rolle at spille i akademiseringen af uddannelserne og stiller krav til bedre informationskendskab. I sin indledning påpegede forumets daværende formand, Eli Greve, at bibliotekerne ofte er en overset ressource. Eksisterende biblioteksintroduktioner og – undervisning mangler tit faglig sammenhæng for de studerende, og anses af de meget ressourcebevidste studerende som spild af tid.

Blandt deltagerne i rundbordskonferencen var der enighed om, at initiativet til samarbejdet mellem bibliotek og underviserne bør komme fra biblioteket. Biblioteket kan på den måde synliggøre og dokumentere hvilke kompetencer og ressourcer, det kan bidrage med. Mange undervisere og forskere er selv ubekendte med bibliotekets muligheder, finder måske primært litteratur via referencelister,

og ikke via bibliotekets databaser osv.. Hvordan skal de så kunne motivere deres studerende til at bruge biblioteket? Det må være et mål at informationskompetencen inddrages tidligt i studieforløbet, og indgår i en relevant faglig kontekst, som har betydning for den enkelte studerende. Biblioteket skal sætte sig ind i studier og projekter for at vide, hvilke krav der møder de studerende, hvornår og hvordan biblioteket kan bidrage med viden, samt komme med konkrete forslag til hvordan.

Såvel deltagere som bestyrelse vurderer rundbordskonferencen som et meget vellykket arrangement – både med hensyn til form og indhold.

De mest aktuelle pointer fra rundbordskonferencen ønsker bestyrelsen at publicere i relevante fagblade, tidsskrifter og aviser. Herudover har rundbordskonferencen været startskuddet til at flere af medlemmerne i bestyrelsen har igangsat egne projekter ved deres respektive moderinstitutioner. Forumets bestyrelse planlægger at udgive en rapport, hvori artikler og projekter indgår. Dette nummer af DF Revy indeholder yderligere 2 artikler der belyser aktuelle temaer og problemstillinger fra rundbordskonferencen.

1. "Fokus på forskningsbibliotekerne". Af Thomas Christian Steffensen. Bibliotekspressen, 3, 2005. s. 7.

2. Deltagerne i rundbordskonferencen

Tina Pipa, forskningsbibliotekar, cand.scient.pol. Det kgl. Bibliotek

Lotte Rienecker, cand. psych. Centerleder på Formidlingscentret under Københavns Universitet,

Læs mere: www.hum.ku.dk/studiereform/Publikationer > Publikationer, inspirationskrifter og arbejdsrapporter > inspirationskrifter

Tove Schreiber, rektor på CVU-vita i Holstebro (Ergo- og fysioterapeutuddannelsen)

Mai Aggerbeck, bibliotekar (på det tilhørende bibliotek)

Læs mere: "Integration af uddannelse og fagbibliotek".

/Mai Aggerbeck og Tove Schreiber. - I: DF-revy. - Årg.25, nr. 6 (2002); s.123-126

Povl Götke, lektor Institut for Filosofi og Religionsstudier ved SDU (leder af Center for Universitetspædagogik), Odense

Gina Bay, bibliotekar SDUB, Odense

Jens Dam, bibliotekar SDUB, Odense

Læs mere: [/www.unev.dk/default.aspx?page=122](http://www.unev.dk/default.aspx?page=122)

Alice Nørhede, biblioteksleder Danmarks Farmaceutiske Universitet

Kristian Byrialdsen, studerende samme sted

Lisette Prins, studievejleder, CVU Midt-vest, Viborg Seminarium

Claus Bjerg, biblioteksleder (på det tilhørende bibliotek)

Læs mere: www.viborg-seminariet.dk/studiezonon/

Informationskompetence i politisk planlægning i Norden

Af Helli Skærbak

Måske er den tid ikke så langt væk, hvor forskningsbibliotekets vigtigste ressource ikke er dets fysiske samlinger, men derimod dets personale - den mangfoldighed af ressourcer og kvalifikationer de ansatte i fællesskab repræsenterer.

Helli Skærbak

Bibliotekar
Roskilde Universitetsbibliotek
helli@ruc.dk

Der er voksende opmærksomhed på bibliotekets nye rolle i læringsprocesserne - som aktiv medspiller. 'Informationskompetence' er måske snart den vigtigste vare, bibliotekerne har at byde på. For "*informationskompetente personer er dem, der har lært, hvordan man lærer*", for at citere ALA (American Library Association). Dvs. det er en basal færdighed i al læring - og uundværlig i den livslange læring.

Udenfor biblioteksverdenen har dog hverken informationskompetencen - eller for den sags skyld færdighederne i informationsøgning - den store bevågenhed. Det arbejde, der er sket og sker indenfor opbygning af informationskompetence, har langt hen ad vejen været ad hoc-præget, båret af de enkeltes engagement og indsigt i denne kompetences betydning.

Finland

I Norden har specielt Finland taget ordet til sig også i generelle forskningspolitiske sammenhænge: I 5-års planen *Uddannelse og forskning*¹ nævnes det udtrykkeligt, at "*bibliotekerne vil bidrage til udviklingen af undervisnings- og studiemetoder og fra deres side sikre, at personer med afgangseksamen fra universiteter og tekniske højskoler besidder en god informationskompetence*". Endnu mere specifik går man til

værks med det af Undervisningsministeriet finansierede nationale projekt for informationskompetence², hvis målsætning det er at integrere informationskompetencen i alle akademiske studier.

Sverige

I den svenske universitetslov, *Högskolelagen*, er der krav om informationskompetence i kap.1, § 9: "*Uddannelsen indenfor den svenske højskole [universitet] skal udvikle de studerendes evne til at søge og evaluere viden på et videnskabeligt niveau samt følge videns-udviklingen*". Dette tema behandles af Högskoleverket i en rapport fra 2002: "*Biblioteket har fået en ny og bredere rolle i generelt at lære og støtte studenterne i at søge, evaluere og udvælge information. Bibliotekerne har udviklet sig hen imod at blive uddannelsesinstitutioner og læringsmiljøer*".³

I den samme rapport omtales en redegørelse, der udkom allerede i 1994-95 "Studenternas bibliotek", hvori der formuleredes et udviklingsprogram, som bl.a. pointerede vigtigheden af at "*alle studenter behøver at udvikle en generel informationskompetence*", og at "*bibliotekerne for alvor må udnyttes som en pædagogisk ressource og bør inddrages i den generelle uddannelsesplanlægning*".⁴

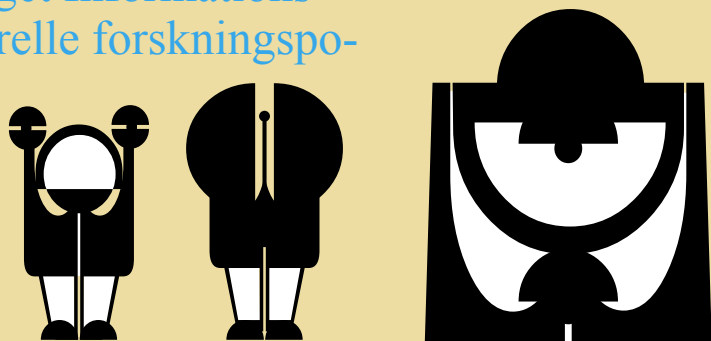
Norge

I Norge har man i *Kvalitetsreformen*⁵ stillet nye krav til universiteternes virke. I selve Kvalitetsreformen omtales bibliotekerne ganske vist knap nok, men Universitets- og Høgskolerådet har i sin rapport⁶ fra 2002 noteret sig, at selvom Kvalitetsreformen kun har få direkte henvisninger til forskningsbiblioteker, så "*var det for [Høgskolerådets] biblioteksudvalg alligevel klart, at bibliotekerne ville være en væsentlig ressource i arbejdet med at sætte reformens ændringer i værk*". Universitets- og højskolebibliotekerne skal som "*et led i studenternes læringsprocesser være vejvisere i strømmen af informationer og bidrage til, at studenterne får god informationskompetence, en bedre evne til at finde og sortere relevant information*", som forudsat i Kvalitetsreformen.

I Stortingsmelding 30 (2003-2004) 'Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om kultur for læring' er der i forbindelse med skolebiblioteker udtrykkelig påpeget, at eleverne har behov for informationskompetence og at skolebibliotekerne bør udvikles til at kunne fungere som en "*læringsarena i arbejdet med at udvikle læringsstrategier, informationskompetence og digital kompetence*".⁷

Et tæt samarbejde mellem informationsspecialister og undervisere er lige så nødvendigt som det er svært at få gennemført.

I Norden har specielt Finland taget Informationskompetence til sig – også i generelle forskningspolitiske sammenhænge

Informationskompetencen er skrevet ind i studieplanerne ved en del universiteter, og tendensen er, at den er på vej ind. Bl.a. har OMB Business School og Norsk Reiselivshøyskole besluttet at indføre informationskompetence som et obligatorisk fag i alle studierne fra efteråret 2005.

Danmark

I den danske universitetslov (Lov nr. 403 af 28/05/2003) er bibliotekerne i det hele taget kun – og meget kort – omtalt i bemærkningerne til lovforslaget (§ 2, stk.3): ”Som et centralt redskab i styrkelsen af videnformidling og videnedveksling og som led i undervisning og forskning medtænker universitetet biblioteks- og museumsfunktioner m.v. i sin samlede virksomhed. For de universiteter, der ikke har eget forskningsbibliotek, sker dette i et samarbejde med det eller de biblioteker, der varetager biblioteksopgaven.” Man leder forgæves efter bestemmelser for studerendes informations søgningsfærdigheder endelige informationskompetencer.

I Rektorkollegiets rapport *Viden til tiden*, hvori sammensættes et rids af de vigtigste udviklingsperspektiver for forskningsbibliotekerne, noteres det bl.a. at ”universitetsbiblioteksfunktionen fortsat bør udvikle sig som en integreret del af det enkelte universitet og som et fleksibelt redskab for universiteternes udveksling af viden med omverdenen.”⁸

Integrationen

Netop integrationen mellem biblioteket og moderinstitutionen anses såvel i Danmark som i de øvrige nordiske lande for at være et nøglebegreb også – og navnlig i forbindelse med informationskompetencen. Et tæt samarbejde mellem informationsspecialister og undervisere er lige så nødvendigt som det er svært at få gennemført. I den tidligere omtalte redegørelse fra 1994-1995 (refereret i Kvalitetsutveck-

lings-rapporten), fremhæves det, at studerende behøvede en generel informationskompetence, og at uddannelsen i informationssøgning skal udbygges og integreres i alle højskoleuddannelser. Og det blev henstillet, at samarbejdet mellem lærere og bibliotekarer blev givet fastere former.

Denne henstilling gentages i selve Kvalitetsutvecklings-rapporten, idet man konstaterer, at de nye krav, der stilles i Högskolelagen om studerendes informationskompetence, kun er mulige at opfylde, hvis undervisningen i informationskompetence er direkte knyttet til den konkrete undervisning i emnet. ”Det kræver, at bibliotekets medarbejdere arbejder tæt sammen med sine kolleger, lærerne, på institutionerne.” Og dette – har det vist sig – er ikke uden problemer. Det noteres i rapporten, at der fra lærersiden mangler erfaring i at inddrage andre aktører i undervisningen: Bibliotekaren [...] ses som en udefra kommende ekspert på nogle færdigheder, som man vil bibringe de studerende, og ikke som en kollega i læringsprocessen.

I Norge har *Kvalitetsreformen* aktualiseret manglen på formelle samarbejdsorganer mellem bibliotekerne og læringsmiljøerne. Det noteres – efter en omfattende rundspørge blandt universitets- og højskolebiblioteker i Norge – at ”samtidig med at universitets- og højskolebibliotekerne oplever en styrkelse af deres egen position indadtil på læreanstalten, melder mange om en svag integration i den faglige virksomhed ved institutionen.”⁹

I sin opsummering anfører Bibliotekvalget, at der – foruden arbejdet med at få ’faget’ informationskompetence ind som en del af universitets- og højskoleuddannelsen, bør arbejdes på at bidrage til integration og synliggørelse af bibliotekerne ved de enkelte læreanstalter.

I Finland opererer man i projektet ’Studieplan för informationskompetens’ med 3 niveauer for informationskompetence:

- 1) nye studerende
- 2) kandidatstudier
- 3) magisterafhandlinger

Den overordnede målsætning for projektet - i alle faserne - er, at ”de studerende skal lære at skaffe og effektivt udnytte den information, han/hun behøver, hvilket er en absolut forudsætning for indlæring og [en betingelse] for at kunne bestå en afsluttende akademisk eksamen.” Mens undervisning i den første fase betragtes som ren biblioteksopgave, er samarbejdet mellem biblioteket og læringsmiljøet helt centralt ved de 2 øvrige faser af informationskompetencen.

Om informationskompetencens betydning og vægtning i det offentlige (politiske) liv, vil jeg også gøre opmærksom på et conferencebidrag, hvor et medlem af det finske Riksdag, Mirja Rynänen, udtalte sig om betydningen af informationskompetencen. Hun understregede at det var en af de basale rettigheder – og en forudsætning for at kunne udnytte alle øvrige rettigheder. Men at emnet generelt blev undervurderet, måske fordi informationskompetencen er svært at måle med økonomisk målestok.¹⁰

I Rektorkollegiets tidligere nævnte rapport *Viden til tiden: strategisk perspektiv for danske universitetsbiblioteker* er ambitionsniveauet med hensyn til samarbejdet om informationskompetencen langt mere behersket. Ordet i sig selv optræder slet

ikke, mens begrebet informationsøgning er nævnt i forbindelse med e-learning: ”Som et supplement til denne udvikling [at der stilles ressourcer til rådighed i form af videnskabelig information, pædagogisk orienteret undervisningsmateriale m.v.] kan biblioteksområdet udvikle elektronisk baserede moduler til vejledning og undervisning af de studerende i informationsøgning.”¹¹

Som eksempel på samarbejde mellem biblioteket og læringsmiljøerne nævnes muligheden for at underviserne – med støtte fra biblioteket – kan sammensætte og tilgængeliggøre eget kursusbibliotek i et e-lærings-system baseret på bibliotekets elektroniske informationsressourcer, egne og kollegers noter samt undervisningstekster.

Rektorkollegiets rapport peger på 3 områder, hvor bibliotekerne vil kunne blive interessante partnere i den videnudveksling, som den ny Universitetslov betoner: Elektronisk publicering, videnportaler og forskningsregistrering.

1 Education and research 2003-2008 : development plan (The [Finnish] Government adapted the following development plan for the period 2003-2008 on 4 December 2003); s.55. www.minedu.fi/julkaisut/2004/opm08/opm08.pdf

2 Studieplan för informationskompetens – de finländska universitetsbibliotekens gemensamma virtualiseringsprojekt 2004-2006. www.helsinki.fi/infolukutaito/svenska/index.htm

3 Högskoleverket: Kvalitetsutveckling och kvalitetsmodeller för högskolans bibliotek : en förstudie. – 2002. (Högskoleverkets rapportserie ; 2002:6) (www.kb.se/bibsam/statistik/dokumentation/gg_rapport.pdf), s.27.

Den mest integrative vision i rapporten handler om, at biblioteket vil kunne tilbyde den service, som tidligere er blevet varetaget af forskningsassistenter: at hjælpe forskerne med informations-serviceopgaver og ”berige [hjælpe] med informationsassistance til et spektrum af aktiviteter, som foregår på institutterne, f.eks. web-sider af enhver art.” Det understreges samtidig, at dette partnerskab forudsætter medarbejdere, der naturligt arbejder i både institut- og bibliotekssammenhæng.

Ingen af disse visioner handler imidlertid om opbygning af informationskompetence. Bibliotekaren som ’informationsserVICEMedarbejder’ vil i bedste fald kunne højne informationsniveauet hos den, der modtager servicen, men ikke hans/hendes informationskompetence. Det samme gælder for opbygningen af portaler og konstruktionen af web-sider.

4 do., s.18

5 Kvalitetsreformen : reform av norsk høyere utdanning. [I juni 2001 vedtok Stortinget en omfattende reform av norsk høyere utdanning. Institusjonene vil iverksette reformen og alle dens elementer på noe forskjellig tidspunkt. Det er imidlertid vedtatt at alle høyere utdanningsinstitusjoner skal ha alle elementene i reformen på plass til studiestart høsten 2003] <http://odin.dep.no/ufd/norsk/utdanning/hogreutdanning/kvalitetsreformen/045061-990011/indexdok000-b-n-a.html>

6 Bibliotekutvalget under Universitets- og Høgskolerådet (UHR): Resultat av kartleggingen av universitets- og høgskolebibliotekenes rolle i forbindelse

Det virkelige liv kan imidlertid byde på langt mere sofistikerede former for informationsarbejde end det at stille til rådighed, som rapporten peger på som bibliotekernes hovedopgave (rettere sagt: eneste opgave). Mange steder er der etableret samarbejde mellem bibliotek og underviser om opbygning af informationskompetence hos studerende. Alle steder med enslydende vurdering: Dette samarbejde er nødvendigt og har langt flere positive effekter end ’blot’ det, at studerende bliver informationskompetente. Underviserne kan koncentrere sig om faget uden at skulle bruge tid på informationsøgningsspørgsmål, studerende opnår både bedre studieresultater og større tilfredshed med deres arbejde, bibliotekernes vejledninger bliver aflastet, og – ikke mindst – bibliotekarernes indsigt i læringsprocesserne medvirker ikke blot til bedre undervisning i informationsøgning men påvirker på længere sigt hele den måde biblioteksvirksomheden indrettes på.¹²

med implementeringen av kvalitetsreformen. Notat - Oslo, 2004. (www.uhr.no/utvalg/bibliotek/Notat-kvalitetsreformen2004.htm)

7 Stortingsmelding 30 (2003-2004), s.17

8 Viden til tiden – strategisk perspektiv for danske universitetsbiblioteker / udarb. af Rektorkollegiets Biblioteksudvalg – 2003, s.11 - www.rks.dk/sider/publikationer/danske/videntiltiden.pdf

9 Bibliotekutvalget under Universitets- og Høgskolerådet, op.cit., s.1

10 www.kirjastot.fi/page.asp?_item_id=1665

11 Viden til tiden, op.cit., s.8.

12 artiklens forfatter står for alle citatoversættelser

DF Revy Kort nyt

“Kommunikation erstatter transport”

Den digitale revolution i danske forskningsbiblioteker 1980-2005. Festskrift til Karl Krarup.

Den 5. april 2005 fylder overbibliotekar Karl Krarup, Det Kongelige Bibliotek, 60 år. I anledning af fødselsdagen udgiver Det Kongelige Bibliotek og Statsbiblioteket sammen et usædvanligt festskrift tilegnet en af forskningsbiblioteksvæsenets mest fremtrædende og indflydelsesrige personligheder i den sidste generation. Festskriftet indeholder bidrag fra en lang række personer, som har haft historien inde på livet, i kraft af deres centrale placering og part i

udviklingen, og beskriver de væsentligste problemstillinger, begivenheder og udviklingslinier i den it-teknologiske udvikling. Festskriftet udgives i serien Danish Humanist.

NIH Calls on Scientists to Speed Public Release of Research Publications

I news@nature.com, (Published online: 4 February 2005) omtaler Erika Check i sin artikel ”*Researchers urged to publish work online for free within one year*” National Institutes of Health’s (NIH) plan for ’open access’ til institutternes forskningsresultater. Elias Zerhouni, NIH’s direktør, erklærer at planen kan ”change the landscape” for biomedicinsk forskningspublicering. NIH’s publiceringspolitik lægger op til at kopier af artikler etc., der formidler forsk-

ningsresultater finansieret af NIH’s midler lægges i National Library of Medicine’s online arkivdatabase efter de er blevet accepteret til publikation i et tidsskrift. Forskerne/forfatterne kan selv beslutte, hvornår artiklerne offentliggøres i Library of Medicine’s database. NIH lægger op til at onlineadgang gerne skal ske snarest mulig efter trykt publicering, og senest indenfor 12 måneder. Der er således lagt op til en frivillig deltagelse fra forskernes side. Denne politik træder i kraft den 2 maj 2005.

NIH’s hyhedsbrev omkring ’open access’ politikken kan læses på www.nih.gov/news/pr/feb2005/od-03.htm

Informationskompetence: en udfordring til undervisere

Af Marianne Grützmeier

Et intensiveret samarbejde mellem undervisere og bibliotekarer giver sidstnævnte mulighed for at komme frem i skoene og udvikle fagintegrerede kerneydelser for institutionen. For at facilitere denne proces må bibliotekarerne væk fra skranken og ud i undervisningsmiljøerne, hvis ikke Google skal vinde over bibliotekaren.

Marianne Grützmeier

Bibliotekar Danmarks Tekniske Universitetsbibliotek
Undervisningskonsulent LearningLab DTU
mg@dtv.dk

Mangler bibliotekerne gennemslagskraft?

Studerende skriver generelt bedre opgaver, når de har sat sig ind i fagets aktuelle og relevante litteratur. Alligevel satser de færreste uddannelser målrettet på at samarbejde med bibliotekerne om at integrere informationssøgning i undervisningen. Rummer samarbejdet mellem biblioteksmedarbejdere og undervisere ikke den synergieffekt, der skal til for at sætte informationskompetence på dagsordenen? Er det fordi bibliotekerne ikke har den nødvendige gennemslagskraft?

For biblioteksmedarbejderen – dvs. såvel den akademiske forskningsbibliotekar som den faguddannede bibliotekar, i det følgende omtalt som bibliotekaren – vil en del af svaret være præget af det miskendte genis ærgrelse over ikke at blive forstået. Biblioteker på uddannelsesinstitutioner har tilmed måtte se i øjnene, at deres eksistens ikke nødvendigvis er en selvfølge. Fusioner og nedskæringer reducerer personalet. Uddannelserne er presset økonomisk, og institutionerne kan vælge at nedprioritere biblioteksfunktionen ud fra den opfattelse, at al fyldestgørende information er frit tilgængeligt på nettet.

I dag vil ingen biblioteksansat benægte teknologiens og Internettets kolossale triumf og betydning for informationsadgangen. Brugere behøver ikke bekymre sig om, hvilke underliggende baser, der forsyner dem med data, og hvilke teknologiske krumspring, der skal til for at sammenbinde fuldtekst, kataloger og

linksamlinger. De har ét krav: de vil have informationen direkte på computeren, uanset hvor de befinder sig. Dette behov gælder også uddannelsesinstitutionerne. På snart alle uddannelsesniveauer møder de studerende krav om teoribeherskelse og skriftlig formidling i højere grad end tidligere. Det bliver derfor vigtigt for dem at kunne navigere i informationskaos, at kunne udvælge de rigtige informationskilder og forholde sig kritisk og analyserende til dem. Disse evner er ikke alene bibliotekariske kvalifikationer. Det er blevet et spørgsmål om grundlæggende informationskompetence som nødvendig delmængde af den nydimitteredes samlede faglige kvalifikationer. For at facilitere denne proces må bibliotekarerne derfor væk fra skranken og ud i undervisningsmiljøerne, hvis ikke Google skal vinde over bibliotekaren.

Informationskompetence på uddannelsesinstitutioners dagsorden.

Forum for Brugeruddannelse (FB) under Danmarks Forskningsbiblioteksforening vil gerne bidrage til at sætte informationskompetence på uddannelsesinstitutionernes og bibliotekernes dagsorden. For at belyse opgavens forskellige problemstillinger havde FB inviteret repræsentanter fra 5 uddannelsesinstitutioner og deres biblioteker til en rundbordskonference. Erfaringsudvekslingen under konferencen blev en eye-opener for alle deltagerne, fordi betydningen af enkeltstående, lokale initiativer blev sat ind i en større sam-

menhæng og gav ny mening på tværs af institutionerne. Diskussionerne blotlagde de styrker, svagheder og muligheder, der tegner sig omkring biblioteksmedarbejdernes kompetencer og gennemslagskraft i forhold til deres institution. Hvor uddannelsesbiblioteket traditionelt opfattes som et institutionelt appendiks, der passivt leverer serviceydelser til moderinstitutionen, rummer et intensiveret samarbejde mellem undervisere og bibliotekarer potentialet til at lade bibliotekarerne komme frem i skoene og udvikle fagintegrerede kerneydelser.

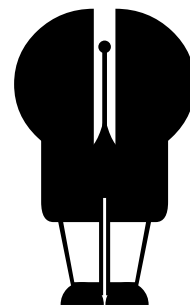
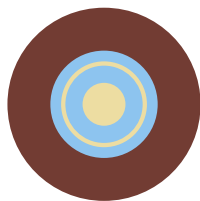
Kompetencedifferentieret teamteaching

Det er ikke muligt at give en færdig opskrift på, hvordan den enkelte bibliotekar eller det enkelte bibliotek kan gribe den opgave an. Der er ingen nemme løsninger, og de lokale forhold må indgå i analyse- og operationaliseringsfaserne. Rundbordskonferencens udsagn gav dog nogle nedslagspunkter, som efter Forumbestyrelsens opfattelse kan karakteriseres som generelt gældende for de udfordringer, bibliotekspersonalet står overfor, hvis en indsats for at få integreret informationskompetence-udvikling i en uddannelse skal bære frugt.

Mange steder er det praksis at give kortfattede biblioteksintroduktioner ved studiestart. Hvis ikke introduktionen følges op på anden vis senere i studieforløbet, fanger man ikke de studerende på det tidspunkt, hvor de er motiverede. At bryde denne tradition kræver samarbejde med underviserne og en anden forståelse

Bibliotekarerne må væk fra skranken og ud i undervisningsmiljøerne, hvis ikke Google skal vinde over bibliotekaren.

Mange steder er det praksis at give kortfattede biblioteksintroduktioner ved studiestart. Hvis ikke introduktionen følges op på anden vis senere i studieforløbet, fanger man ikke de studerende på det tidspunkt, hvor de er motiverede.

for hvad bibliotekarerne kan. Desværre mangler mange undervisere tilstrækkeligt kendskab til biblioteksressourcernes omfang og rigdom. Nogle vejledere vil måske ligefrem føle deres egen viden udfordret på aktualitet, fordi bibliotekaren vil kunne fremhente nyere viden end den, der fremgår af deres litteraturlister. Barriererne kan dog overvindes, og et tættere samarbejde mellem undervisere og bibliotek kan bane vej for gensidig faglig anerkendelse. Det har de studerende på Institut for Filosofi og Religionsstudier, Syddansk Universitet, nydt godt af. Her er samarbejdet udmøntet i planlægningsteams bestående af bibliotekarer og undervisere. Formen kalder de 'Kompetencedifferentieret teamteaching' og forløbet gav ifølge de involverede parter "... *anledning til en langt bedre udnyttelse af det enorme potentiale, der ligger gemt i et universitetsbibliotek og dets personale, og forløbet muliggjorde også en anvendelse af de studerende som en regulær forskningsressource, hvilket stiller universitetslærerens paradig i udsigt: den forløsende integration af forskning og undervisning*".¹

Hvis der skal være kontakt og dialog, forudsætter det et vist fælles sprog mellem underviser og bibliotekar. Derfor stiller det krav til bibliotekarerne om refleksion over deres formidling. Bibliotekslingoet skal væk, lød et af budskaberne fra rundbordskonferencen. Også bibliotekarernes undervisningsformer blev udfordret. Vellykket undervisning forudsætter praktiske øvelser med 'hands-on', vil bibliotekaren

nok mene. En underviser fra Københavns Universitet stillede spørgsmålstegn ved, om denne form er den eneste vej til aha-oplevelser om biblioteket og informationskompetencens betydning for egen læring. Hun ser på baggrund af konkrete erfaringer fra undervisningsforsøg og samarbejde mellem universitetet og Det Kongelige Bibliotek rige muligheder for at slippe den computer- og hands-on bundne undervisning til også at begive sig ud i mere abstraktliggjort undervisning og illustrationer af informationshåndteringen i relation til problemformulering, skriveprocess, akademisk læsning og kildekritik mm.

Samarbejdsformer mellem bibliotek og undervisere

Rundbordskonferencen gav flere eksempler på samarbejdsformer mellem bibliotek og undervisere. På CVU Vitas Ergo- og Fysioterapeutskole deltager en bibliotekar i lærermøderne, både for at give orientering om aktuelle tilbud eller nyanskaffelser, men også for at få input til at forbedre studiesamlingerne. Formålet er at biblioteket skal fungere som det fysiske rum, der understøtter de studerendes læreprocesser. Underviserne har faste vagter i biblioteket. Det medvirker til at give navnet 'Center for Læringsressourcer' et reelt indhold og adskiller biblioteket fra det lokale folkebibliotek. Etablering af en vagtordning for undervisere vil imidlertid ikke være en realistisk mulighed alle steder. Alternativt kan bibliotekarer deltage i opgavevejledningen sammen med under-

viserne. På CVU Midt-Vest's læreruddannelse arbejder man med modeller for åben vejledning, hvor de mange grupper af studerende får tilbud om fælles vejledning af bibliotekar og vejleder. Det er generelt en ny og uprøvet ide, men underviserne fra rundbordskonferencen stillede sig positive over for den. Sådant et initiativ skal udgå fra biblioteket, det vil ikke være et ønske, der kommer fra underviserne selv. Dertil er tanken nok for radikal.

Selvom bibliotekarerne ikke tager det store spring og indgår i vejledningen, kan de studerendes større kendskab til informationsøgning give målbare resultater. På Danmarks Farmaceutiske Bibliotek kunne man dokumentere, at der blev brugt mindre vejledertid til litteratursøgning efter at biblioteket indgik i et kursus på 6. semester. Disse erfaringer ligger helt i tråd med den opfattelse Poul Götke fra Syddansk Universitet har. Han mener tilmed, at de overbygningsstuderende kan blive en aktiv ressource i forskningsprocessen, hvis den elementære informationsøgning flyttes fra overbygningsniveau til grunduddannelsesniveau. Det vil ifølge Götke aflaste underviserne og give dem mere tid til den faglige vejledning.

Problemformulering og informationsanvendelse

Lotte Rienecker fra Københavns Universitet syntes, det kunne være interessant at læse en artikel skrevet af en bibliotekar med en analyse af problemformuleringer set i forhold til informationsanvendelse,

Arbejdet med at højne kvaliteten i de studerendes litteratursøgning, og følgelig kvaliteten af deres opgaver og projekter, lykkes bedst hvor bibliotekets og undervisernes forskellige kompetencer og videnområder spiller dialektisk sammen.

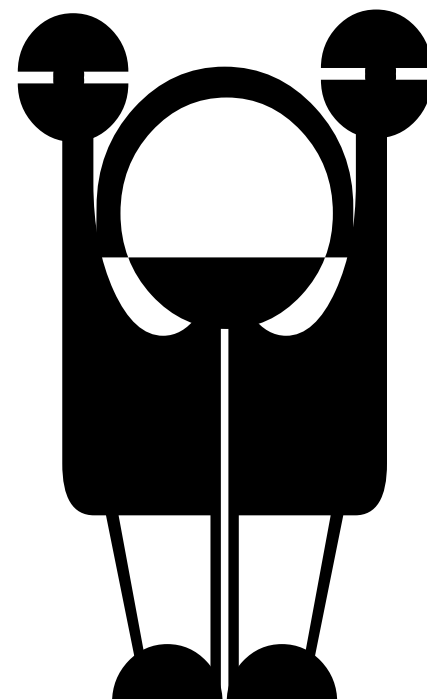
og hvordan litteraturen indgår og bliver brugt i opgaveløsningen. Hun efterlyste pr-materiale om bibliotekarers viden om problemformulering og analyse af dens svagheder. Hvis man ser på bibliotekarernes gennemsnitsalder, er der dog en vis sandsynlighed for, at mange ikke selv har arbejdet med udformning af problemformuleringer i deres studieforløb. Det kan derfor være en umiddelbar barriere for at forsætte ad dét spor. Akademisering af uddannelserne har dog naturlig afsmittende virkning: Også bibliotekaruddannelsen er blevet akademiseret, og forventningsniveauet på de højere uddannelser kan matches. Det kræver bare, at bibliotekarerne bliver bedre til at dokumentere deres faglige profil, f.eks. evnen til at tilgå et informationsbehov analytisk og imødekomme det med en vellykket søgestrategi og et kvalificeret resultat.

Akademiserings 'problemet' for de biblioteksskoleuddannede løser sig selv med tiden, efterhånden som de nyuddannede tager over hvor de gamle slap. Det samme gælder ikke nødvendigvis bibliotekarernes pædagogiske kompetencer. En undersøgelse foretaget af Danmarks Biblioteksskole blandt nyuddannede bibliotekarer² har vist, at 66% kommer til at undervise. På denne baggrund er der nu indført et obligatorisk fag på bacheloruddannelsens 5. semester i pædagogik og formidling. Det løser dog

ikke det kortsigtede behov for efteruddannelse af bibliotekarer på dette område. Efteruddannelse vil kun kunne styrke bibliotekarernes position og bidrage til det fælles sprog på uddannelsesinstitutionen.

Undervisning er mere end at demonstrere bibliotekets databaser

Hvis vi vender tilbage til de indledende spørgsmål om bibliotekets gennemslagskraft og samarbejds synergieffekt, rummede rundbordskonferencen nogle af svarene. Det er en udfordring for bibliotekarernes selvtillid at komme ud over rampen og at begynde at se sig selv som undervisere, der skal arbejde med undervisningsplanlægning og ikke alene dem, der demonstrerer bibliotekets databaser. Hvis selvtilliden mangler, påvirker det gennemslagskraften. Men synergieffekten er til stede: Arbejdet med at højne kvaliteten i de studerendes litteratursøgning, og følgelig kvaliteten af deres opgaver og projekter, lykkes bedst hvor bibliotekets og undervisernes forskellige kompetencer og videnområder spiller dialektisk sammen. Bibliotekernes støtte i læringsprocessen bidrager også til, at studerende får bedre studievaner. Det kan eksempelvis medføre at de bliver bedre forberedte til de knappe vejledningstimer og dermed frigør vejledningstid til gavn for såvel underviser som studerende.

Bibliotekssamarbejdet med undervisere betyder mere informationskompetente studerende. Det opfattes som et faktum der, hvor samarbejdet er lykkedes. En kombination af formelle og uformelle aftaler mellem bibliotek og uddannelsesinstitution vil være en forudsætning for at integrere kendskabet til håndtering og kvalitetsvurdering af information. Der er set fra Forum for Brugeruddannelses synspunkt ingen tvivl om, at bibliotekarernes faglighed kan eksponeres i nye og uvante sammenhænge til fordel for de studerendes læring. Bibliotekarernes kernekompetencer kan få større betydning i udviklingen af de studerendes informationskompetence på grund af akademiseringen af uddannelserne. Hvis underviserne og lederne på uddannelsesinstitutionerne giver rum til det, og hvis bibliotekerne selv udviser initiativ og gennemslagskraft, har de et godt afsæt for at blive opfattet som en integreret del af uddannelsesinstitutionerne.

Noter

1 Bay, G., Dam, J. og Götke, P.: IKT, ABL og Jesus... i: Tidsskrift for universiteternes efter- og videreuddannelse, nr. 4, 2004. www.unev.dk/files/bay_dam_goetke_4.pdf

2 Hvor går de hen, når de går ud? Undersøgelse af job- og karriereforløb 200-2003. Gennemført af Danmarks Biblioteksskole og Bibliotekarforbundet. 2003 www.db.dk/studievejl/evalueringer/Dimittendundersogelse.pdf

Vinterinternat 2005 – de studerendes indtryk

Af Kamma Kirk Sørensen, bachelorstuderende, Kbh.

Mads Kromann-Larsen, Bibliotekar DB, Kbh.

Louise Thomsen, specialestuderende, Aalborg

Fra den 10. til den 11. februar afholdt DF sit årlige vinterinternat, i år med overskriften ”Det grænseløst samarbejdende bibliotek”. Som noget nyt blev vi tre studerende fra Danmarks Biblioteksskole inviteret med, som et led i udbredelsen af kendskabet til DF og forskningsbiblioteksverdenen. I denne artikel giver vi vores indtryk af konferencen.

Det var begrænset, hvor stort et kendskab vi havde til forskningsbibliotekerne før denne konference. På studiet er fokus at tilegne sig faglighed gennem læsning og arbejde med teoretiske tekster, hvorved forskningsbibliotekernes praktiske situation godt kan gemme sig lidt i den daglige undervisning. Dette er sådan set ikke ukendt i forholdet mellem studerende og den verden, vi går i møde, men det behøver ikke nødvendigvis at forholde sig sådan. Derfor var invitationen til at deltage i DF’ vinterinternat en god mulighed for at få et indblik i, hvilken udvikling forskningsbibliotekerne arbejder hen imod.

Vores overordnede indtryk af konferencens oplæg var, at sammensætningen rummede stor bredde. Der var både metaoplæg, der pegede på samfundstendenser og meget konkrete oplæg, der fremlagde løsningsmuligheder. Endvidere var der oplægsholdere fra andre dele af biblioteksvæsnet, som delte erfaringer med deltagerne og slutteligt var der mere provokerende indlæg, der hovedsagligt kom fra oplægsholdere uden for biblioteksverdenen. Flere af metaoplæggene og de mere konkrete løsningsorienterede oplæg centred sig om den digitale udviklings betydning og muligheder for forskningsbibliotekerne.

Videnforsyning og videndeling mellem universiteterne

Gert Bechlund, universitetsdirektør ved CBS, påpegede i sit oplæg, at den nye universitetslov indebærer, at forskningsbibliotekerne ikke længere kun skal

servicere forskere og studerende med relevante bøger og tidsskrifter, men også skal sørge for vidensforsyningen og videndelingen på og mellem universiteterne. En lille men betydelig forskydning, der indebærer at forskningsbibliotekerne organiserer deres samarbejde efter at biblioteker og brugere er i permanent, umiddelbar og interaktiv forbindelse med hinanden.

Den digitale udfordring med videnforsyning og videndeling blev taget op af Birte Christensen-Dalsgaard fra Statsbiblioteket og Anne Melbye fra DAB, der hver for sig redegjorde for muligheder og erfaringer med udvikling af web-services og metalib. Webservices indebærer, at information automatisk kan linkes til katalogposter fra andre websider, f.eks. anmeldelser og forfatterportrætter fra litteratursiden.dk. Metalib er et brugerinterface for søgning i både kataloger og elektroniske ressourcer, der individuelt kan tilpasses brugernes ønsker og behov, f.eks. ved samsøgning, linksamling og direkte adgang til elektroniske tidsskrifter.

Biblioteket på uddannelsesinstitutionen

Trods den store bredde, centredede de fleste oplæg sig om de organisatoriske og tekniske elementer i forskningsbibliotekernes arbejde og indbyrdes samarbejde, bl.a. som en følge af politisk initierede sammenlægninger og den digitale udvikling. Vores indtryk var, at der især var fokus på forholdet til uddannelsesinstitutionen på det organisatoriske niveau og i mindre grad på forholdet til brugerperspektivet. Samtidig

blev der lagt vægt på et udbygget samarbejde forskningsbibliotekerne imellem, hovedsagligt på det digitale område, med fælles portaler, web-services og kollektiv forhandling af licenser. Oplæggene afspejlede et stærkt digitalt samarbejde mellem forskningsbibliotekerne og gav samtidig det indtryk, at forskningsbiblioteker hele tiden forholder sig til og er på forkant med samfundsudviklingen.

Flere af oplæggene bar således præg af at være meget fremadrettede og innovative, og præsenterede forholdsvis konkrete og løsningsorienterede forslag til udvidelse af det eksisterende samarbejde. Forslagene blev mødt med stor deltagelse og diskussionslyst, men desværre var der ikke overladt megen tid til at reflektere over disse oplæg i plenum. Vi savnede lidt den samme diskussionslyst omkring de oplæg, der skitserede de overordnede samfundstendensers betydning for forskningsbibliotekerne, samt bibliotekernes relationer til uddannelsesstederne. Sådanne diskussioner kunne have været interessante for os, som studerende at høre, da det ville have givet os et bedre billede af, hvordan disse udviklingstendenser opfattes og håndteres på forskningsbibliotekerne.

Som en afrunding ønsker vi at takke DF for initiativet til at invitere studerende med på Vinterinternatet, samt opfordre DF til at opretholde og udbygge kontakten til Biblioteksskolen og de studerende.

Fjernlånskonferencen 2005

Fjernlånet nationalt og internationalt – tendenser og visioner

Tid: 19. – 20. maj 2005

Sted: Hindsgavl Slot, Middelfart

Fjernlånskonferencen tjener som en faglig opdatering af biblioteksmedarbejdere beskæftiget med fjernlånsarbejdet. Fjernlån er i dag en fælles bibliotekssag. Derfor samarbejder DF's Forum for Fjernlån også i år med Faggruppen for Referencearbejde om arrangementet.

Vi har i år lagt vægt på at give plads for den faglige debat i forbindelse med de enkelte oplæg. Derfor tilbydes de traditionelle updates i år som workshops, så der bliver mulighed for kollegial erfaringsudveksling.

PROGRAM

Torsdag d. 19. maj 2005

9:30 Ankomst og morgenkaffe

Arrangørerne sørger for bustransport fra Middelfart Station i forbindelse med togankomst klokken 8.54 og 9.16

10:00 Velkomst

10:15 - 11:00 **Perspektiver for biblioteksudviklingen og lånesamarbejdet**
v/Biblioteksdirektør Jens Thorhauge

11:15 - 12:00 Kan låneren selv...

Det automatiske Fjernlån – hvordan kommer vi derhen?

v/Kirsten Larsen og Anders Henrik Petersen, DBC

12:30 Frokost

13:30 - 15:00 Workshops

A: Hvad laver de?

Erfaringsudveksling omkring det praktiske indlån/fjernlån med korte oplæg fra fire repræsentanter fra forskningsbibliotekerne

B: Hvorfor skal det tage den tid det nu ta'r?

Gitte Ørneborg, Det Kongelige Bibliotek, og Helle Brink, Statsbiblioteket, fortæller om overbygningsbibliotekernes funktioner og arbejdsvilkår i lånesamarbejdet med folkebibliotekerne.

Torsdag d. 19. maj 2005 fortsat...

15:00 - 15:30 Kaffepause

15:30 - 16:00 Workshops

A: E-bøgerne og fjernlånet

v/Helle Kasarab, Novo Nordisk, giver sit syn på dette mediums muligheder

B: Mailinglister og gode websteder i fjernlåns-samarbejdet

v/Jan Søvig Christensen, Novo Nordisk, giver tips og ideer

16:15 - 16:45 Workshops

A: OCLC – Nyt brugerinterface

v/Jens Christian Hjørne, Statsbiblioteket, demonstrerer

B: Bøger til døren

v/Hugo Skov, Statsbiblioteket, fortæller om hvordan ordningen fungerer

17:00 - 18:00 Ud i det grønne

– tag traveskoene med!

19:00 Middag

Fredag d. 20. maj 2005

?? Motion for de morgenduelige

Vi anbefaler at nyde en forårsmorgen på egen hånd i Hindsgavl's skønne omgivelser

08:00 Morgenmad

9:30 - 10:15 **Google Scholar – trussel eller alternativ til vore fuldttekst tidsskriftpakker?**
v/Peter Søndergaard, Roskilde Universitetsbibliotek

10:30 - 11:15 De studerendes biblioteksbenyttelse

v/ lektor Niels Ole Pors, Danmarks Biblioteksskole, fortæller om sin seneste undersøgelse

11:30 - 12:15 DanBib/Netpunkt og bibliotek.dk – status på udviklingsplanerne

v/Anders Henrik Petersen og Kirsten Larsen, DBC

12:30 - 13:00 Udblik – internationale tendenser i fjernlånet

v/ Poul Erlandsen, Danmarks Pædagogiske Bibliotek

13:00 Farvel

13:15 Frokost

Der arrangeres bustransport til Middelfart Station. Der er to afgange mod København kl. 14.45 og 15.17 og mod Jylland kl. 14.55

Pris: Kr. 2.800 for medlemmer af DF og Referencefaggruppen.
(Ikke-medlemmer: kr. 3.100).

Bindende tilmelding til DF's sekretariat, df@statsbiblioteket.dk, senest 1. maj 2005.

Ved tilmelding SKAL oplyses navn, arbejdssted, adresse, deltagerens emailadresse, EAN-nummer, mail-adresse samt kontaktperson mht. faktureringen.

Desuden skal du angive, hvilke workshops du ønsker at deltage i.

Deltagermateriale (endeligt program, deltagerliste og yderligere information) bliver udsendt pr. email i uge 19.

Kom godt i gang med e-tidsskrifter

DF forum for tidsskrifter indbyder til temadag

Tid: tirsdag d. 26 april 2005

Sted: Syddansk Universitet i Odense

Er elektroniske tidsskrifter noget ganske nyt for dig? Har du personale ansat som er ansvarlig for tidsskriftsbestanden? Mangler du viden om hvorledes man administrerer og håndterer elektroniske tidsskrifter? Skræmmer det dig at skulle i gang med e-tidsskrifter?

Foreløbigt program

9.30 - 10.00	Registrering og kaffe
10.00 - 10.10	Velkomst v/ Connie Kjærgaard, bibliotekar SDUB
10.15 - 11.00	Hvordan samarbejde om adgang til e-tidsskrifter? Århus Amt som eksempel v/ Karin Lodberg, Sygeplejeskolen i Aarhus.
11.00 - 12.00	Hvordan genkendes tidsskrifter i den elektroniske verden? v/Kasper Løvschall, Udviklingskonsulent AUB
12.00 - 13.00	Frokost
13.00 - 14.00	Tidsskriftudgivers rolle i den elektroniske verden v/Martin Davenga, Elsevier
14.00 - 14.30	Kaffe
14.30 - 15.15	Licensarbejdet i DEFF v/Anette Schneider, DEF-sekretariatet
15.15 - 15.55	Håndtering af e-tidsskrifter i hverdagen på et institutbibliotek v/Susanne Dalsgaard, Teologisk Instituts Bibliotek i Aarhus
15.55 - 16.00	Afrunding af dagen

Tilmelding sendes til DF-sekretariatet df@statsbiblioteket.dk med oplysning om navn, ansættelsessted inkl. EAN-nummer, adresse, mail-adresse og medlem/ikke medlem.

Sidste frist for tilmelding: 15/4 2005

Pris:

600 kr. for medlemmer

800 kr. for ikke medlemmer

Sted:

Syddansk Universitet

Campusvej 55

5230 Odense M

Lokale U100

ABM-samarbejdet i registreringsperspektiv

– Samarbejde mellem Arkiver, biblioteker og museer

Fabita – Bibliotekarforbundets faggruppe vedr. kataloger holder temadag om ABM samarbejde

Tid: Torsdag den 2. juni 2005

Sted: Vejle Bibliotek

Hvordan får vi de tre institutioners registreringsystemer til at tale sammen?

Hvad kan vi gøre for at optimere samarbejdet på registreringsområdet?

Hvad er visionerne og fremtidsmulighederne for ABM samarbejdet?

Program

09.30 - 10.00	Kaffe og morgenbrød	13.10 - 13.50
10.00 - 10.10	Velkomst og indledning v/Ruth Hedegaard, Fabita	
10.10 - 10.30	Lokalarkivernes registreringsprogram ARKIBAS v/Asbjørn Hellum, Vejle Stadsarkiv	13.50 - 14.30
10.30 - 10.50	Bibliotekernes registreringsystem v/Leif Andresen, Biblioteksstyrelsen	14.30 - 15.00
10.50 - 11.00	Pause	15.00 - 15.45
11.00 - 11.20	Museernes registreringsprogram REGIN v/Eske Wohlfahrt, Kulturarvsstyrelsen	
11.20 - 12.10	Forskning og projekter indenfor ABM-området på Danmarks Biblioteksskole, samt projektet "Analyse af mapning fra ABM-formater til Dublin Core" v/Haakon Lund, Danmarks Biblioteksskole	
12.10 - 13.10	Frokost	

Program annonceres på FABITA's hjemmeside <http://grupper.bf.dk/fabita/>

NOKS – Nordjyllands Kulturhistoriske Søgebase, konkret samarbejdsprojekt
v/Torben Tvorup Christensen, projektleder
Samarbejds muligheder og standardisering på registreringsområdet
v/Jens Topholm, Aalborg Stadsarkiv

Kaffe

Paneldebat med dagens oplægsholdere
Ordstyrer Erik Thorlund Jepsen
Biblioteksstyrelsen

Tilmelding:

Bente Herborg

Statsbiblioteket

bhc@statsbiblioteket.dk

Tilmeldingsfrist: 1. maj 2005

Pris: Fabita-medlemmer gratis

BF-medlemmer i øvrigt 150 kr.

Øvrige 300 kr.

APRIL	11. – 13.	Edinburgh	UK Serials Group 28th Annual Conference and Exhibition. Yderligere oplysninger: www.uksg.org .
	14. – 15.	Helsingfors	"Great expectations" : forventninger og krav til bibliotekspersonale i det 21 århundrede. Yderligere oplysninger: http://inet.dpb.dpu.dk/nvbf/nvbf.html .
	26.	Odense	"Kom godt i gang med elektroniske tidsskrifter." Temadag arrangeret af DF's forum for tidsskrifter.
MAJ	02. – 3.	Liepaja Letland	Research and Innovation: Nordic-Baltic Strategies for Library Development. 4th Nordic-Baltic Library Meeting. Yderligere oplysninger: www.calimera.org/Lists/Announcements/showone.aspx?ID=72
	19. – 20.	Hindsgavl	Fjernlånskonference. Arrangeret af Forum for Fjernlån og Faggruppen for Referencearbejde
MAJ/JUNI	28. – 10.	USA og Canada	NVBF studierejse med mulighed for deltagelse i SLA's Annual Conference. Se annoncering på side 18.
JUNI	02.	Vejle Bibliotek	ABM-samarbejdet i registreringsperspektiv – samarbejde mellem arkiver, biblioteker og museer. Temadag arrangeret af Fabita, BF's faggruppe vedr. kataloger.
	15.	HK Odense	Forventninger til HK'erne i forskningsbibliotekerne – krav og muligheder. Temadag arrangeret af Danmarks Forskningsbiblioteksforening og TR-Kollegiet for de Statslige Biblioteker og Arkiver. Tilmelding: Hanne Dahl, df@statsbiblioteket.dk senest 1. juni .
	23. – 25.	Palermo, Sicilien	EAHIL Workshop. Implementation of quality systems and certification of biomedical libraries. Yderligere oplysninger: www.pa.izs.it/eahil
JULI	05. – 08.	Groningen Holland	"Strategic choices: current thinking". LIBER 34th Annual General Conference. Yderligere oplysninger: www.kb.dk/liber
AUGUST	11. – 12.	Järvenpää Finland	Bibliotheca Universalis – how to organise chaos? Satellitmøde til IFLA 2005. Yderligere oplysninger: www.fl.a.fi/frbr05/
	11. – 12.	Järvenpää Finland	The Physical Library and Beyond: Library as Place and the Library in Cyberspace. Satellitmøde til IFLA 2005. Yderligere oplysninger: www.fl.a.fi/PHYSICALvsVIRTUAL05/ Oplysninger om andre satellitmøder findes på www.ifla.org
	14. – 18.	Oslo	71st IFLA General Conference and Council. Yderligere oplysninger: www.ifla.org
SEPTEMBER	15. – 16.	Vingsted	DF's årsmøde.

Afsender

DF's sekretariat
Hanne Dahl
Statsbiblioteket
Universitetsparken
8000 Århus C

Returneres ved vedvarende adresseændring

Fra Baglinjen

Kalmarunionens og NVBFs endeligt

I 1389 blev Kalmarunionen grundlagt som en forening af de 3 nordiske riger. Unionen fungerede frem til 1521, da Gustav Vasa blev svensk konge og effektivt gjorde op med de rige og toneangivende danskere ved at danne forbund med Finland.

Om den nordiske identitet blev grundlagt i denne periode eller tidligere, er det ifølge eksperter ikke let at give et klogt svar på. Men faktum er, at samhørigheden har været og stadig er udtalt, og at vi af både historiske og geografiske grunde fortsat på mange måder føler os nært beslægtede og som et "broderfolk".

På biblioteksområdet findes der tilsvarende lighedspunkter og derfor også naturlige samarbejdsmuligheder. For forskningsbiblioteksområdet og i DF-regi er samarbejdet for nogen kendt som Pohjoismaiden Tieteellisten Kirjastoseurojen Liitto, af andre som Samband Félaga Norrænna Rannsóknarbókavarda og af andre igen - og særligt for denne klummes læsere - som Nordiske Videnskabelige Biblioteksforeningers Forbund, altså NVBF.

NVBF blev stiftet i 1947 som en fælles forening for de nordiske fag- og forskningsbiblioteker og forbundet udgøres i

dag af (forsknings-)biblioteksforeningerne i hhv. Sverige, Island, Finland, Norge og Danmark. Og som bekendt er alle medlemmer af DF kollektivt tilsluttet NVBF.

Som Kalmarunionen vil NVBF have sin tid. Og spørgsmålet er om tiden er kommet nu. Faktum er, at DF i stadig højere grad har problematiseret sit engagement i foreningen, og at oplevelsen af at penge til deltagelse i form af kontingent og halvårlig mødedeltagelse for to bestyrelsesmedlemmer i de smukke nordiske hovedstæder er givet godt ud, ikke altid er til stede.

DF har en sund økonomi og har som følge af dette fra årsskiftet kunne reducere overhead på alle arrangementer fra 20 til 10 %. Alligevel er vi forbeholdne ved at afholde udgifter til arbejdet i et forbund med en struktur, som ikke synes at rykke meget og som er hængt op på foreningsformalia, hvor kræfterne uden tvivl kunne bruges mere fornuftigt og udviklingsorienteret.

Skal NVBF overleve som en fælles nordisk samarbejdsplatform, bør organisationen hurtigst muligt omformes til en løsere paraplymodel. Væk skal f.eks. kontingentet, styret, formalia, vedligeholdelse af regelsamlinger, postliste, de nordiske

besøgslegater - som ret beset alligevel ikke synes en større interesse for at søge. Måske var det langt mere interessant, hvis de nationale bestyrelser mødtes hver 2. eller 3 år til rundbordskonference med gensidig erfaringsudveksling og under lidt mere uformelle forhold.

Fastholdes skal alene de fællesnordiske konferencer og studierejser. Og vi behøver ikke fælles web-site og andet for at sikre, at disse gode ting ved forbundet fastholdes. Vi kan lave en aftale, hvor hver national forening påtager sig ansvar for hvert ét fællesnordisk bestyrelsesmøde. Hvis det afholdes hvert 3. år er de første 15 års program da i det mindste sikret. Og på samme vis med de fællesnordiske arrangementer. Lad os her ved lukketid lave en fordeling, så hver national bestyrelse påtager sig at afholde hhv. én fællesnordisk konference og én studierejse hvert 5. år. Lad arbejdet gå til de nationale foreninger. Som besværet. Og overskuddet.

René Steffensen

Hovedbestyrelsesmedlem
DF & Styremedlem, NVBF
Vicebiblioteksdirektør
Handelshøjskolens Bibliotek i København

Skal NVBF overleve som en fælles nordisk samarbejdsplatform bør organisationen hurtigst muligt omformes til en løsere paraplymodel.